

ՊԵՆՅՈՒՆ

محلّة جمعيّة القاهرة الخيريّة الأزمنيّة العامّة

ՏԵՉԵԿԱՏՈՒ

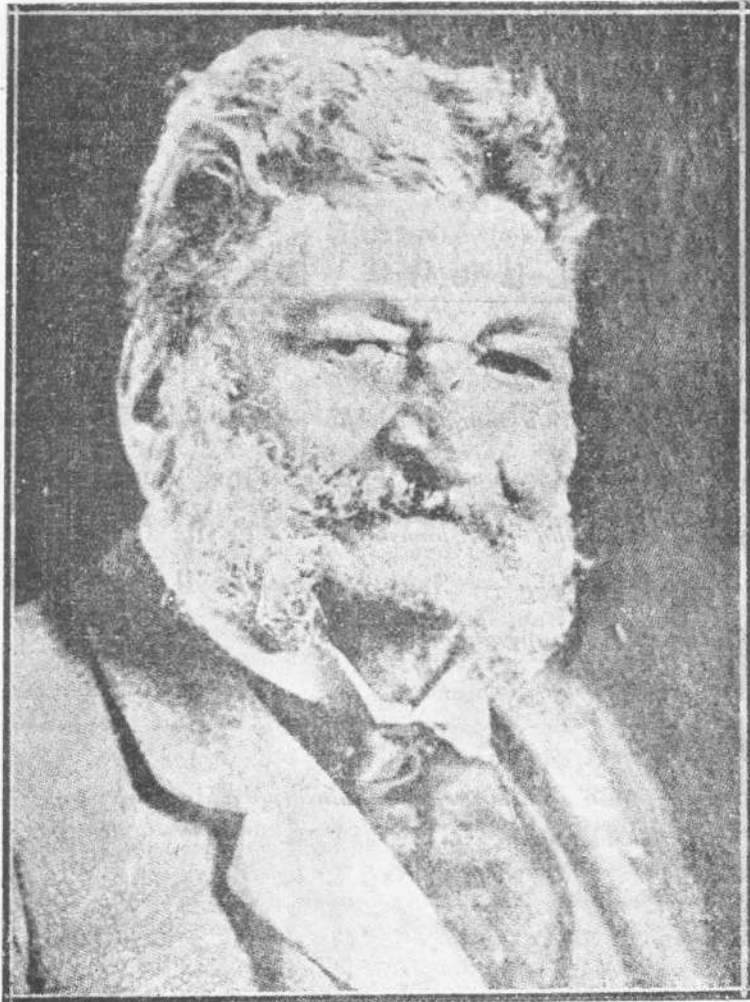
ՏՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԳԼՏԻՈՒԿ Զ.Բ.ԸՄԻՈՒԹԵԼՆ

مدیر مسئول ا. صاروخان — ۱۰ شارع عماد الدين — تليفون ۰۰۶۳۶

Գ. Տ Ա Ր Ի

Թ Ի Ի — 6

1980

ԳՐԻԳՈՐ ԵՂԻՍԱԵՆ

Ա. զ ղ

- Տեղեկատուն առ այժմ կը հրատարակուի երկու ամիսը անգամ մը.
- Թղթակցութեանց, դրամական նուէրներու, գիրքերու, թերթերու և հանդէսներու առաքումները կատարել խմբագրութեանս հասցէին՝

Խմբագրութիւն Տեղեկատուի

15, Էմաա էլ Տին փողոց

Նամակատուի 1079, Գահիրէ — Հեռախօս 55636

Rédaction Déghégaou

15, Rue Emad El Dine

B.P. 1079, — Le Caire — R. A. U.

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ ՈՒ Թ Ի Ի Ն

Կոչ՝ Հ.Բ.Ը. Միութեան տարեգարձին առիթով Ա. Մանուկեան	1
Զեկոյց Հ.Բ.Ը. Միութեան Գիււան Կեդր. Վարչ. Ժողովի	2
Կենսագրութիւն Գրիգոր Եղիաեանի	Ա. Ալպոյանեան 7
Եղիպտոսայ Գաղութը — Պատմ. ակնարկ	Ա. Գարսաեան 8
Հայ Կեանքը Բարեգործականէն ներս	12
Արամ Խաչատուրեան	«Մասիս» 15
Սփիւռք	18
Հ.Բ.Ը. Միութեան Համալսարանական Կրթաթոշակի Յայտարարութիւն	23

تَنْبِيْهُنَّ

مجلة جمعية القاهمة الخيرية الأزمنية العامة

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄԻՆ ԳՄՏՐՈՒՄԻ Հ.Բ.ԸՄԻՈՒԹԵԱՆ

مدیر مسئول ا. صاروخان — ۱۵ شارع عماد الدين — تليفون ۵۵۶۳۶

Գ. Տ Ա Ր Ի

Թ Ի Ի — 6

1960

Կ Ո Չ՝

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ

ԱՌԻԹՈՎ

Ինծի համար պարտականութիւն մը կը նկատեմ գոհունակութեան եւ հպարտութեան զգացումներով անդրադառնալ մեր ազգային կեանքին լուսաւոր մէկ երեսը կազմող այն եղելութեան, որուն տարեդարձը կը տօնենք Ապրիլի մէջ:

Հասկնալի է թէ խօսքս Հ.Բ.Ը. Միութեան մասին է, որ հիմնուեցաւ 15 Ապրիլ 1908ին եւ ահա յիսուներջոր տարիէ ի վեր իր գոյութիւնը կը շարունակէ անընդհատ, ժամանակի անցքին հետ միշտ աւելի ուճանալով. ամրապնդուելով ու զօրանալով:

Պատկառելի ոյժ մըն է այսօր Հ.Բ.Ը. Միութիւնը, նուիրուած միմիայն ազգային ծառայութեան, ինչպէս եղած էր իր հիմնադրութեան առաջին օրերէն, երբ դեռ վտիտ իր միջոցները ամբողջութեամբ ի սպաս դրած էր մեր ժողովուրդին ցաւերուն ամորման:

Իր կիսադարեան պատմութեան բոլոր հանգրուանները եղբայրական սիրոյ եւ գուրգուրանքի, անհաշիւ ու բոլորանուէր զոհաբերութեան մէջ մէկ վկայարաններ են:

Կարելի չէ, կոչի մը անձուկ սահման-

ներուն մէջ, նոյն իսկ աղօտ կերպով ներկայացնել ճակատագրական նշանակութիւն ունեցող այն փրկարար դերը, զոր Հ.Բ.Ը. Միութիւնը կատարած է մեր հանրային կեանքին մէջ: Եւ հարկ ալ չկայ անոր սփռած բարիքներուն թուումը ընելու, երբ յաճախ, անակնկալօրէն, մարդիկ ամէն երկրի մէջ կը հանդիպին այժմ բարելաւ դիրքերու տիրացած հասուն տարիքով անձերու, որոնք յուզումով կը յիշեն թէ իրենք «Բարեգործականի որբեր կամ որբուհիներ» եղած են. կամ թէ այնպիսիներու՝ որոնք կը պատմեն թէ եղած է ատեն մը՝ երբ սովահար, անյոյս դուրսութեան մը մատնուած էին եւ Բարեգործականն էր որ զիրենք պատսպարած եւ ապրեցուցած էր:

Իսկ այսօր, երիտասարդներու բազմութիւն մը ունինք, որ իր բարձր կրթութիւնը եւ անոր շնորհիւ կեանքին մէջ իր ունեցած յաջողութիւնը՝ երախտագիտութեամբ կը յայտարարէ թէ Բարեգործականին կը պարտի: Եւ այս կարգի երիտասարդներ կը շարունակեն գուճազուճ դուրս գալ. ամէն տարի, անոր առաջնակարգ վարժարաններէն. եւ անոր աջակցութեամբ՝ բազմաթիւ համալսարաններէ: Չեմ ծանրանար հիւանդներու, աննեցուկ ծերերու, այրիներու, ամէն կարգի դժբախտներու լուռ ցաւերուն մասին, որոնց ամօքիչ սպեղանին կը շարունակէ հայթայ-

թել Բարեգործականը՝ եղբայրասէր կուրեակցութեամբ:

Ամէն տարի կէս միլիոն տուար յատկացնել մեր ժողովուրդին ֆիզիքական, մշակութային ու հոգեկան կարիքներուն — դիրաւ կրնայ բացատրել ծառայն ու վրձնական նշանակութիւնը այս օրհնեայ կազմակերպութեան գործին:

Ուժեղ նեցուկ բլլալ զաղութահայ կեանքին բարւորումին ու բարձրացման՝ իմացական թէ նիւթական մակարդակի վրայ — ահա թէ ի՛նչ կենսական նպատակի կը ձգտին Հ.Բ.Ը. Միութեան բոլոր ճիւղերը:

Կր սփոփուինք եւ կր հրճուինք, տեսնելով թէ մեր ժողովուրդին մեծ գանգուածները ամուր կանգնած են Միութեան կողքին եւ իրենց սրտագին գործակցութիւնը կը բերեն անոր, մեծատունը՝ իր գանձով, համեստ աշխատաւորը՝ իր լուժայով, մամուլի վաստակաւորն ու մտաւորականը իրենց գրիչով, բայց մանաւանդ ամէնքը՝ իրենց սիրտով:

Բարեգործականի ամիսը հայ ժողովուրդին զանգուածային նահատակութեան ալ տարեդարձի ամիսն է: Արհաւիրքի այդ օրերէն վերապրեցանք. անշուշտ երկար ժամանակ արիւնաքամ, վիրաւոր անկար, բայց ապրեցանք:

Մեզի կը մնայ մեր հանրային կեանքը ընել աւելի պայծառ, խնդալիր, սեւեռուած՝ մեր ինքնութեան, մեր նկարագրին եւ մեր բարձրագոյն նպատակներուն անվթար պահպանման: Մեզ բնաջնջել ուզող բիրտ ուժէն մեր փառաւոր վրէժխնդրութիւնը պիտի ըլլայ այդ:

Հ.Բ.Ը. Միութեան 54րդ տարեդարձին առթիւ, կոչ կ'ընեմ ուրեմն անոր Ամերիկայի եւ արտասահմանի բոլոր ժողովներուն, Մասնագիւղներուն, բազմահազար անդամներուն եւ հաւատաւոր բարեկամներուն, որպէս զի իրենց եռանդը վերանորոգեն եւ գործեն անդադար: Մեր ուժերը ինքնաբերաբար կը թարմանան, երբ բերկրանքով կը լեցուինք ի տես Բարեգործականի փրկարար նուաճումներուն:

Մեր բարեյիշատակ նախորդներու գործը հաւատարմօրէն շարունակելով, բայց միանգամայն նաեւ զայն մեծցնելով է որ անոնց արժանաւոր հետեւորդները պիտի ըլ-

Զ Ե Կ Ո Յ Ց

Հ, Բ, Ը. Մ Ի Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

Վերջին ամիսներու ընթացքին, Հ.Բ.Ը. Միութեան գործունէութեան վերաբերեալ գլխաւոր իրողութիւնները եւ Կեդր Վարչութեան կողմէ կատարուած կարեւոր տնօրինութիւնները կ'ամփոփուին հետեւեալ կերպով:

1. ԿՏԱԿՆԵՐ ԵՒ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հ. Բ. Ը. Միութիւնը խոր երախտագիտութեամբ ստացած է ստորեւ յիշուած կտակներն ու նուիրատութիւնները.

ՏՈՒՍՐ

ա. Հանգց. Բարերար Նաբոլէոն Սանցեանի թողօնին հաշուեյարդարէն

84,746

Այս գումարը անձեռնմխելի պիտի պահուի եւ անոր եկամուտը 3 հաւասար մասերու բաժնուելով, մէկ երրորդը պիտի տրամադրուի մեր Նիւ Եորքի Ազգ. Յուշանորդարանին, մէկ երրորդը հանգուցեալին մէկ ազգականին եւ մնացեալ մէկ երրորդը պիտի գործածուի Միութեանս ընդհանուր նպատակներուն:

բ. Հանգց. Յովհաննէս Յ. Պալեանի թողօնէն՝ Միութեան կըրթական նպատակներուն համար

4,250

գ. Հանգց. Գարեգին Յովհաննէսեանի թողօնէն՝ Միութեան ընդհանուր նպատակներուն համար

2,000

լանք: Եւ մեզի յանձնուած ջահը պէտք է աւելի լուսաւոր եւ զօրեղ բոցով մը փոխանցենք մեր յաջորդներուն:

Մեր վաստակէն եւ քրտինքէն Հ.Բ.Ը. Միութիւնն ընդհանուր մը հանելով, զայն տրուած կ'ըլլանք մեր սիրելի ազգին որուն զաւակն ենք, եւ մեր կեանքն ալ իսկապէս լեցուն իմաստ մը կ'ունենայ այդ կերպով:

Ա. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Նախագահ

Նիւ Եորք, 1 Ապրիլ 1960

դ. Կեդր. Վարչ. Ժողովի նախկին անգամ եւ Միութեան ջերմ բարեկամ Տիար Արթին Ասլանեան, ըստ իր խոստման, մեր կազմակերպութեան նոր անդամագրութեանը միջոցներու Տիար Վահան Գիւրջեանի անգլիերէն շայնք Պատմութեան գիրքէն մէջ մէկ օրինակ նուիրեց եւ անոնց ընդհանուր փոխարժէքին համար վճարեց 2,000

ե. Միութեան մեծ Բարերար Տօքթ. Վարդգէս Մկրտիչեանի Օրկանիքի Սինքիսիս տիտղոսով մասնագիտական նշանաւոր գործին յատուկ հեղինակի իրաւունքէն այս շրջանին ստացանք 2 250

զ. ԽԱՐԲԵՐԴ ԵՒ ԱՆՈՐ ՈՍԿԵՂԷՆ ԴԱՇՏԸ գիրքին վաճառման արդիւնքէն, ըստ անոր մեկնասին՝ Միութեանս բարերար Անդամ Տիար Կ. Ղազարոսեանի կարգադրութեան, իրեւ Բարեգործականի բաժինը ստացանք 1,750

Այս մոծածաւալ եւ շահեկան երկասիրութեան հեղինակն է ծանօթ գրագէտ Վահէ Հայկ:

ե. Տիար Ա. Մանուկեանէ, ի նըպաստ Բարիզի Դպրոցասէր Տիկնանց եւ Մուրատեան Վարժարաններու 1,321

Միութեան յարգելի նախագահը, անցեալ աշնան Եւրոպա գտնուած միջոցին, այս կրթարանները այցելած էր եւ իր խոստման համաձայն անոնց կարգ մը պէտքերուն կը յատկացրնէ վերոյիշեալ գումարը:

Գումար տալար 98,587

2. ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԶԵՆՆԱՐԿՆԵՐՈՒ ԱՄՍՎԱՐԿԵՐ 1960Ի ՀԱՄԱՐ

Այս ամսվարկերուն մէկ մասը քուէարկուեցաւ դպրոցական տարեմուտին եւ միւս մասը՝ ներկայ տարուան սկիզբը, ստորեւ տրուած ամփոփ պատկերին համաձայն:

ա. Լիբանանի Երզ. Յանձնաժողով.— Երզ. Յանձնաժողովին ներկայացուցած ընդարձակ նախահաշիւը մանրամասն ուսումնասիրութեան առարկայ ընելէ վերջ, Կեդր. Վարչութիւնը վաւերացուց զայն:

Ամսվարկի ընդհանուր գումարն է 115,240
Տեղական հասոյթներն են 45,075

Կեդր. Վարչութեան կողմէ պիտի հայթայթուի 70,165

Ամսվարկի 115,240 տոլարի գումարով կը մատակարարուին Հ. Բ. Ը. Միութեան սեփական Յովակիմեան Մանուկեան եւ Դարուհի Յակոբեան երկրորդական վարժարանները, Ե. Տէմիրճեան նախակրթարանն ու Տիկնանց Տիպար մանկապարտէզը եւ Անթիլեասի նախակրթարանը. օգնութիւն կ'ընծայուի 22 նպաստընկալ դպրոցներու, կը հոգացուին Բարեգործականի դարմանատունները եւ մշակութային, խնամատարական ու Հայ Երիտ. Ընկերակցութեան ձեռնարկները:

բ. Սուրիոյ Երզ. Յանձնաժողով.— Միեւնոյն ձեւով ուսումնասիրուելէ վերջ, վաւերացուեցաւ այս Յանձնաժողովին ամսվարկը, հետեւեալ գումարներով.

ՏՈՂԱՐ Ընդհանուր ամսվարկ 79,000
Տեղական հասոյթներ 29,000

Կեդրոնէն հայթայթելի գումար 50,000

Ամսվարկի 79,000 տոլարի գումարով կը մատակարարուին Միութեան Գ. Կիւլպէնկեան — Լ. Նաճարեան երկրորդ. Վարժարանը եւ 9 սեփական ու հովանաւորեալ վարժարանները, նպաստներ կը յատկացուին 32 ազգային եւ յարանուանական դպրոցներու եւ կը հոգացուին Բարեգործականի դարմանատունները, ինչպէս նաեւ անոր մշակութային, խնամատարական եւ Հայ Երիտ. Ընկերակցութեան յատուկ ձեռնարկներ:

գ. Մելեոնեան Կրթ. Հասցացութիւն.— ՏՈՂԱՐ Ընդհանուր ամսվարկ 99 694
Ներքին հասոյթներ 15 694
Կեդրոնէն հայթայթելի 84 000

Այս 99,694 տողարի գումարով կը հոգացուին 220 գիշերօթիկ սաներու եւ սանուհիներու ուսման, սնունդի, հագուստեղէնի եւ այլ կարգի պիտոյքներու բոլոր ծախքերը:

դ. Եւրոպայի Կեդր. Յանձնաժողով. —

	ՏՈՒԱՐ
Ընդհանուր ամսավարկ	20,850
Ներքին հասոյթներ	3,250
<hr/>	
Կեդրոնէն հայթայթելի	17,600

Այս 20,850 տողարի գումարով կը մատակարարուին Միութեան Եւրոպայի շրջանակին մշակութային եւ կրթական ձեռնարկները, այսինքն՝ Նուպարեան Մատենադարանը, արհեստագիտական ուսմանց հետեւող Մարկոսեան Սաներու կրթաթոշակները, Ֆրանսայի մէջ հայերէնի դասընթացքները, եւն.:

ե. Արեւելի Մասնաժողով. —

	ՏՈՒԱՐ
Ընդհանուր ամսավարկ	19,700
Տեղական հասոյթ	1,000
<hr/>	
Կեդրոնէն հայթայթելի	18,700

Ամսավարկի 19,700 տողարի գումարով մասնաւորապէս կը հոգացուի Հ. Բ. Ը. Միութեան Աթէնքի սեփական վարժարանը եւ աջակցութիւններ կ'ընծայուին 2 Հայ Աւետ. դպրոցներու, ինչպէս նաեւ տեղական մշակութային եւ խնամատարական ձեռնարկներու:

Կանոնաւոր ամսավարկէն անկախաբար, ամէն տարի քառասուն ծերերու կենսաթոշակ կը տրուի 4,400 եւ տկարակազմ տղոց օգափոխութեան կը յատկացուի 2,000

զ. Նուպար Մանչեուր եւ Աղջկանց դպրոցներ, Թեհրան. —

	ՏՈՒԱՐ
Ընդհանուր ամսավարկ	20,000
Տեղական հասոյթներ	14,000
<hr/>	
	6,000

Ֆրանի մեր Մասնաժողովը եւ անոր կողքին մեծ անձնուիրութեամբ գործող

Տիկնանց Օժանդակ Մարմինը, ինչպէս կը տեսնուի, իրենց ջանքերով կը հայթայթեն այս վարժարաններու ամսավարկին մեծագոյն գումարը:

կ. Մասնաւոր Վարժարաններ. —
Վերելի ամսավարկերէն դուրս ըլլալով, նախորդ տարիներու նման, իրրեւ կրթական աջակցութիւն, քուէարկուեցան հետեւեալ յատկացումները. —

	ՏՈՒԱՐ
Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարան, Բարիզ	3,800
Սէվրի Մուրատեան Վարժարան, Բարիզ	1,300
Ամմանի Հեթումեան Վարժարան, Յորդանան	1,600
Զարքա զիւղի դպրոց, Յորդանան	600
<hr/>	
	7,300

ը. Նպաստից Կեդր. Յանձնախումբ. —

	ՏՈՒԱՐ
Ընդհանուր ամսավարկ	10,000

Այս գումարին մեծագոյն մասը Կեդր. Վարչութեան Նպաստից Յանձնախումբը կը յատկացնէ բազմաթիւ կարօտ մտաւորականներու աջակցութեան գործին եւ մնացեալով օգնութիւն կ'ընծայէ գանազան երկիրներու մէջ չքաւոր եւ աննեցուկ ազգայիններու:

բ. Փոսի Կարի Առաքում. — Նախորդ տարիներու նման, ներկայ ծմբուկին եղանակին գործածուելու նպատակով, մեծ քանակութեամբ փոշի կաթ դրկուեցաւ Միութեանս կարգ մը մարմիններուն՝ տկարակազմ դպրոցականներու՝ հիւանդներու, ծերերու եւ գաղթականներու համար, ըստ հետեւեալ ցուցակին. —

Լիբանան	թոն 8
Սուրիա (պատրաստ մթերքէն զատ)	5
Երուսաղէմ	4
Աթէնք (պատրաստ մթերքէն զատ)	2
<hr/>	
	թոն 19

Այս առաքմանց համար՝ Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Յանձնախումբերու ջանքերով գոյացուցած գումարէն տրամադրուեցաւ 11,388 տողար:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՄՍՎԱՐԿԵՐՈՒ ՏՈՂԱՐ

Լիբանանի Շրջ. Յանձնաժողով	115,240
Սուրիոյ Շրջ. Յանձնաժողով	79,000
Մելզոնեան Կրթ. Հաստատու- թիւն, Կիպրոս	99,694
Եւրոպայի Կեդր. Յանձնաժողով	20,850
Աթէնքի Մասնաժողով	26,100
Նուպար Մանչերու եւ Աղջիկներու դպրոցներ, Թէհրան	20,000
Մասնաւոր Վարժարաններ	7,300
Նպաստից Կեդր. Յանձնախումբ	10,000
Փոշի Կաթ	11,388
	<hr/>
	389,572

Կանոնաւոր ամսավարկերով Միութեան զանազան հաստատութեանց եւ ձեռնարկներուն յատկացուած վերոյիշեալ 389,572 տոլարէն դուրս կը մնան կրթաթոշակներու, կտակային յատկացումներու եւ ստիպողական պարագաներու տակ կատարուած օգնութեանց գումարները, որոնց յաւելումով՝ ազգապահպանման նպատակներու համար Բարեգործականի տրամադրած տարեկան ընդհանուր գումարը կէս միլիոն տոլարէն աւելի կ'ըլլայ:

3. ԱԶԱՅՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԶԱՆԱԶԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆՅՑ ԵՒ ԱՅԼ ՆՊԱՍՏԵՐ

ա. Գաւակեօղեան Որբանոց, Պոլիս.— Ազգ. Պատրիարքարանի դիմումին վրայ, Կեդր. Վարչութիւնը որոշեց 15,000 տոլարի նուէրով մասնակցիլ այս Որբանոցին ընդարձակման համար ծրագրուած ձեռնարկին: Հոն պատասպարուող եւ դաստիարակուող տղաքը, որոնց թիւը 200ի մօտ է, մեծագոյն մասամբ բերուած են Թուրքիոյ ներքին գաւառներէն:

բ. Պոլսոյ Կեօիք Փառայի Հայ Աւետ. Եկեղեցի.— Այս եկեղեցիին ներքնասրահին մէջ եւս կը խնամուին եւ կը դաստիարակուին դարձեալ գաւառներէն բերուած 40 մանուկներ: Եկեղեցիին այս ձեռնարկին իր քաջալերութիւն, Կեդր. Վարչութիւնը յատկացուց 2,000 տոլար:

գ. Ռաւսնուզի Հայոց Եկեղեցի.— Հնօրեայ այս տաճարին նորոգութեան հա-

մար, անոր Հոգաբարձութեան ստիպողական դիմումին վրայ, Կեդր. Վարչութիւնը Պուլկարիոյ մէջ Միութեան ունեցած ներկարարեան կտակի կաշուածներու եկամուտէն 1,000 տոլարի գումար մը տրամադրեց:

դ. Օգնութիւն Մխիթարեան Վարժարաններու.— Հ. Բ. Ը. Միութեան Իգիպտոսի Կեդրոնական Յանձնաժողովին յանձնարարութեամբ, Մխիթարեան երկու դպրոցներու, մէկը Գահիրէի եւ միւսը Աղեքսանդրիոյ մէջ, Կեդր. Վարչութիւնը 1,200 տոլարի բացառիկ նպաստ մը յատկացուց:

ե. Հայ Տարեցներու Տուն.— Եւրոպայի Կեդր. Յանձնաժողովին խնդրանքով, Միջերկրականի ափին, Սէն-Ռաֆայէլի մէջ գտնուող Տարեցներու Տան, ուր բազմաթիւ հայեր պատասպարուած են, Կեդր. Վարչ. Ժողովը 2,000 տոլարի նպաստ մը րբաւ:

զ. Ֆ. Էմիւսի Աղեքսալներու.— Պրանսայի հարաւային այս քաղաքին մէջ, անցեալ աշնան, ամբարտակի մը խորտակման հետեւանքով հեղեղումի զոհերուն ի նրպաստ Միութեանս Բարիգի Մարմինը ծրագրած էր հայ գաղութին մէջ հանգանակութիւն մը կատարել: Այս ձեռնարկին իբրեւ սկզբնաւորութիւն, Կեդր. Վարչութիւնը տրամադրեց 1,000 տոլար եւ տեղւոյն մեր ժողովականները իրենց միջեւ պիտի գոյացնեն նոյնքան գումար մը՝ հանգանակութեան համար հրապարակ իջնելէ առաջ:

4. ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՇԷՆՔԻ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄ

ա. Գաւուհի Յակոբեան վարժարան.— Հ.Բ.Ը. Միութեան այս Աղջկանց Երկրորդական Վարժարանը, Պէյրութի մէջ, որ ցարդ վարձու շէնքի մը մէջ կը գտնուէր, կը յուսանք թէ յառաջիկայ տարի պիտի ունենայ իր սեփական շէնքը, դպրոցական ճարտարապետութեան արդի պահանջներուն համաձայն կառուցուած:

Այս նպատակով բաւական ընդարձակ հող մը գնուած էր արդէն, շուրջ 60,000 տոլար արժողութեամբ, եւ Կեդր. Վարչու-

ԳՐԻԳՈՐ ԵՂԻԱԵԱՆ

1833—1911

Գրեց ԱՐՇԱԿ ԱԼՊՕՅԱՃԵԱՆ

Եգիպտահայ նշանակելի դէմք մը, որ հակառակ օտար պետութեան մը ծառայութեան մէջ ըլլալուն՝ մեծ շահագրգռութիւն ցոյց տուած է հայ համայնքին գործերուն համար և անոնց իր մասնակցութիւնը բերած է՝ նիւթապէս և բարոյապէս սատարելով:

Եղիաեան որդին էր Եղիա անուն անձի մը, և ծնած 1833 Մայիս 25ին, Պոլիս իր հայրը որ պարսկահայ էր և յայտնի ընտանիքի մը կը պատկանէր, խունկի և խէժի վաճառականութեամբ կը զբաղէր: Բայց իր ամբողջ հարստութիւնը կորսնցնելու դժբախտութեան ենթարկուած էր, վասնզի նաւը որով մեծաքանակ ապրանք կը փո-

իր մասնակցութիւնը բերած է Միութեան բոլոր հանգանակութիւններուն եւ մասնաւորաբար իր ջանքերուն շնորհիւ է որ անցեալ աշնան Նիւ Ինկլէնտի շրջանը Բարեգործականի իր սեփական Տունը ունեցաւ Ուօթրթաուոնի մէջ:

Մեզի համար խոր ցաւ է արծանագրել թէ Կեդր. Վարչութեան կողմէ այսպէս պատուուելէ հազիւ երկու ամիս վերջ, Յունուար 20ին, կորսնցուցինք այս ազգասէր պատուական հայր եւ Միութեանս նուիրեալ վաստակաւորը:

Օր. Թահմիզեան փոքր հասակէն անդամակցած է Միութեան, վճռական դեր կատարած է Կրտսերաց Լիկայի կազմակերպութեան մէջ, մեծագոյն Պոսթսնի Տիկնանց Օժանդակի հիմնադիրներէն մէկը եղած է, տասը տարի պաշտօնավարած է իրրեւ անդամ Նիւ Ինկլէնտի Շրջ. Յանձնաժողովին եւ երեք տարի ալ՝ Ամերիկայի Կեդր. Յանձնաժողովին մէջ: Միութեան միշտ ջերմեռանդ հաւատաւոր մըն է ան:

ԳՐԻԳՐ

ԿԵԳՐ. ՎԱՐՁ. ԺՈՂՈՎԻ

Նիւ-Եօրք, 23 Մարտ 1960

խաղրէր, փոթորիկի բռնուելով ընկղմեցաւ:

Եղիա, Երուսաղէմ կ'երթայ, և անկէ կ'անցնի Գահիրէ, ուր Պէյն էլ Սուրէնի Ս. Աստուածածին եկեղեցիին ետին գտնուող՝ 1828ին կառուցուած Դպրատան և Հիւրանոցին մէջ հաստատուած վարժարանին մէջ կ'անէ իր նախնական ուսումը:

Յետոյ կը յաճախէ մէկ տարի Համիլտըն անուն անգլիացիի մը հաստատած վարժարանը, ուրկէ կ'անցնի Րէճա Պէյի լեզուաբանական վարժարանը, որուն շրջանը աւարտելէ ետք թեկնածու կ'ըլլայ Արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ պաշտօնի մը. բայց չի յաջողիր:

Սուրով պէյ Չրաքեան, որ Փոխարքայի դիւանին պեան էր այն ատեն, զայն կը յանձնարարէ ուսուսկան հիւպատոս Պ. Պոկտիի, որ սիրով կ'ընդունի զայն թարգմանի պաշտօնով:

1854ին, երբ Սրիմի պատերազմի պատճառով դիւանագիտական յարաբերութիւնները կը դադրին և հիւպատոսարանը կը փակուի, Գրիգոր Եղիաեան, անգործ կը մնայ:

1878ին դարձեալ Ռուս հիւպատոսարանին մէջ դիւանապետութեան (քանչելէր) կը կոչուի և երկու տարի ետքը 1880 ին Փոխ-Հիւպատոս կ'անուանուի, և մինչեւ 1887ը կը պաշտօնավարէ այս հանգամանքով: Պարսկաստան, Թուրքիա, Մօնթէնէկրօ Իտալիա, Ռուսիա զինքը կը պատուեն շքանշաններով: Գրիգոր Եղիաեան իր պաշտօնի բերմամբ ընդարձակ յարաբերութիւններ կը մշակէ և իր ձեռք բերած դիրքով հայ համայնքներուն օգտակար կ'ըլլայ:

Մեր Առաջնորդարանի մէջ եւս ազդեցիկ դիրք ունեցած է և 1863ին Քաղաք. Ժողովի ատենապետ ընտրուած է:

Հ.Բ.Ը. Միութեան կազմուած օրը՝ 15 Ապրիլ 1906ին, Գրիգոր Եղիաեան ալ ներկայ գտնուած է հիմնադիրներու առաջին վարչական ժողովին և եղած է առաջին բարերար անդամներէն մէկը, 200 ոսկիի նուիրատուութիւն մը ընելով:

Իր հիւանդութիւնը դարմանելու համար Եւրօպա ուղեւորութեան միջոցին, 8 Մայիս 1911ին, Թրիէսթէյի մէջ կը մեռնի և մարմինը Եգիպտոս փոխադրուելով կը թաղուի Մարմինա:

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ

ՏՐԳ ԳՍՐԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 15ՐԳ ԳՍՐ

(պատմական ակնարկ մը)

Բ.

Հայոց բնակած բաղերը եղիպոսոսի մէջ ժԱ. եւ ԺԵ. դարերուն

Ահա այդ մասին քանի մը պատմագիրներու վկայութիւնները.— « Այժմ Հիւսէյնիէ կոչուած թաղը բնակավայրն էր հեծեալ և հետեակ հայ գինուորներուն: Թաղ մը ուր կը հաւաքուէր 7000ի մօտ կամ

Գրիգոր Եզրիասն իր 180 հազար հընչուն ոսկիի հարստութեան մէկ երրորդը՝ 60 հազար ոսկի, ազգին կտակած է, ի նըպատտ երկրորդական վարժարան աւարտած և համալսարանական ուսման ցանկացող ուսանողներու, պայմանով որ անոնք նախապատուութիւն տան աշակերտելու Եգիպտական համալսարաններու: Դժբախտաբար իր կտակը որ այնքան բախնդրութեամբ պատրաստել տուած էր, քաջջուած է և իր ծրարած ձեւով չէ գործադրուած: Այս պատճառով կարելի եղած չէ անկէ առաւելագոյն չափով օգտուիլ և հազիւ մի քանի ազգին օգտակար երիտասարդներ հասած են:

Գրիգոր Եզրիասն, իր հարստութեան մէկ մասն ալ յատկացուցած ըլլալով Մայր Եկեղեցիի մը շինութեան, գործադրուեցաւ նոյնպէս կտակուած դրամը, քիչ մը շատ առատաձեռնութեամբ և կանգնեցաւ ներկայ Մայր Եկեղեցին՝ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչը:

Գրիգոր Եզրիասն ղժբախտ եղած է իր ընտանեկան կեանքին մէջ, կորսնցնելով իր կինը և վերամուսնանալէ ետք նաև իր երկրորդ կինը: Նոյնպէս իրեն խոր վիշտ պատճառած էր իր ղեռատի միակ ազգիան մահը:

Գրիգոր Եզրիասն, ինչպէս իր գործերը ցոյց կուտան, թէ՛ ազգասէր հայ մըն էր և թէ՛ հեռատես անձ մը, որ ասկէ առաւել քան յիսուց տարի առաջ, նախատեսած էր ապագան և ըստ այնմ ուղած է որ Գողութը պատրաստուի և կարգադրէ իր գործերը:

Դժբախտաբար կարծեմ թէ շատ չէ հասկցուած: Ա.Ա.

անկէ աւելի անձ և որ կը պարունակէր քանի մը չուկաներ»:

«Հարէթ էլ Բուս, հին Գահիրէի մէջ (Մասր Աթիէ), ըստ Մագրիգի հայեր բնակած են յիշեալ թաղին մէջ»:

«Լսանաք (խրամաս) Հիւսէյնիէ եւ Պիրէք էլ Երուէն (հայոց լիճ)

Յաթիմեաններու օրով և հաւանաբար Այեուպիներու շրջանին ալ հայաշատ կեդրոն մըն էր եղած Սանտաք կոչուած վայրը, որ Պապ էլ Ֆիթուհի դուրսի կողմը կը գտնուէր և ուր հայկական վիթխարի բանակ մը հաստատուեցաւ, երբ մանաւանդ շինուեցաւ Հիւսէյնիէ կոչուած թաղը: Վայրին՝ հայկական դիմագծին ապացոյցներէն մէկն ալ այն է, որ ասանօք մօտերը գրանուող լճակը, որ ետքէն չորցուեցաւ և բնակարաններու վերածուեցաւ, կը կոչուէր հայոց լիճ (պիրքէթ էլ Էրմէն), տես «Ակաւաւոր հայեր Եգիպտոսի մէջ», էջ 28 և 130, Գահիրէ 1947, հեղ. Գէորգ Մըսրիսն:

Ուրիշ հեղինակ մը հայոց Եգիպտոսի մէջ բնակութեան մասին հետեւեալ տողերը կը նուիրէ.—

« 12րդ դարուն՝ մեծ թիւով հայեր կային Գահիրէի մէջ, անոնք քաղաքին ալ և ալ կողմերը կը բնակէին. գլխաւորաբար՝ Պասադիներու, հարէթ Զուէյլայի, հարէթ Հիւսէյնիէի, Գասարիէ և Գուրաշիպի մէջ: Հարէթ Հիւսէյնիէի հայերու թիւը եօթը հազարէն աւելի էր՝ տես «Եգիպտոսի հայ մէլու քնեքն ու իշխանները Յաթիմեան շրջանին», 1928 Գահիրէ, էջ 20-21, հեղ. Յ. Սուֆեան:

Վերին Եգիպտոսի Ասիութ քաղաքի և ալ վայրերու մէջ բնակող հայոց մասին հետեւեալ ապացոյցներն ալ կարելի է յիշատակել.—

«Ի Ֆէյյուս, ուր յատուկ թաղ ունէին հայերը, հաւանականաբար գէթ մէկ հայ եկեղեցի: Երկու եկեղեցի ու մէկ վանք Ասիութ քաղաքին մօտերը: Ալխուսուսի մէջ շատ մեծ էր հայերուն թիւը, և Ասիութ մեծ քաղաքին եօթը դուռներէն մէկը կը կոչուէր Պապ-էլ-Էրմէն, հայերու դուռը, տես «Նօթեր Եգիպտոսի հայ գողութին վրայ», էջ 11, ապգր. Գահիրէ 1911, հեղ. Նազարէթ Մ. Աղազարմ:

Իսկ Մխիթարեան հմուտ պատմաբանը Հայր Ալիշան, հետեւեալ վկայութիւնը կուտայ հայոց բնական վայրերու մասին.—

«Շինարա գեղ մ'է ի Միջին Եգիպտոս, Ֆաշն կոչուած Աւանի արեւմտակողմը: Շինարա վիճակին մէջ կ'ըռէ Արսուսհլ, Հայոց քրիստոնէից գաղթականութիւն մը հաստատուած էր, որք եօթն եկեղեցի ունէին, շատ բարեկարգ, քահանաներով և միաբաններով», տես «Պատմութիւն Եկեղեցեաց և Վանօրէից Եգիպտոսի», էջ 65, հրատ. Վենետիկ 1895, հեղ. Շէյխ Ապու Սալէ: Էր Էրմէնի, թրգմ. Հ. Ղեւոնդ Վրդ. Մարգարի Ալիշան:

ՖԱԹԻՄԵԱՆ ՇՐՋԱՆ 969.1171

Ֆարիմեան իօխանութեան օրով Եգիպտոսի մէջ ծագումով հայ պատմագրեր.— Արդարեւ բազմաթիւ վկայութիւններ կան պատմագէտներու կողմէ, Ֆաթիմեան տիրապետութեան միջոցին Եգիպտոսի մէջ բարձր դիրքերու հասնող հայ էմիրներու կենսագրութեանց մասին, որոնք ծառայած են այս հիւրընկալ երկրին:

ՊԱՏՐ ԷԼ-ՃԱՄԱԼԻ ԱՊՈՒ ՆԻՃՄ

«Էմիր Ճիւլիւշ պատր էլ-Ճամալի եկաւ Աքքէյէ, իրեն համար բանակներ և զօրախումբեր կազմեց հայերէ և այդ ատենէն ի վեր բանակին մեծ մասը հայերէ բաղկացաւ: Բանակներու սպարապետը Գահիրէի մէջ շինել տուած է Պապ Չուէլա, Պապ էլ Ֆիթուհի հոյակապ դուռները, ձեռամբ Եղեաթայէն եկած երեք հայ վարպետներու և նաեւ Տար - էլ - Մուզաֆֆարի պալատը, տես «Ականաւոր Հայեր Եգիպտոսի մէջ», էջ 13 33 Գահիրէ 1947, հեղ. Գ. Մըսրլեան:

Իսկ Նազարէթ Մ. Աղազարմ, Գալուստեան Վարժարանի երբեմնի դաստիարակ տնօրէնը և Գահիրէի հին Առաջնորդարանի ղիւանապետը, իր հեղինակութեանը մէջ հետեւեալ տողերը կը նուիրէ, Պատր էլ-Ճամալի - «Մուսթանզար Պատրի կը շնորհէ բանակներու իշխան (էմիր էլ Կիւլիւշ) ախողոսը և անոր անձին վրայ կը միացնէ քաղաքին ղիւնուորական և ելեւմտական բացարձակ և բովանդակ իշխա-

նութիւնը: զոր Պատր վարեց ամբողջ քսան տարիներ (1074—1094) թուականին: Պատր էլ-Ճամալի վաճառականութիւնը և արեւեստները ծաղկեցնելու համար հազարաւոր հայ գաղթականներ յատկապէս Եգիպտոս բերել տուաւ: Ինք ամրակուռ և ընդարձակ բարձրացնել տուած է Գահիրէի պարիսպները: Կառուցած է պետական և անձնական հոյակապ շէնքեր:

Պատրի ատեն, ինչպէս կը գրէ պատմիչ մը «Եգիպտոսի երկրագործութիւնն ու վաճառականութիւնը նորէն զարգացան, սովը անհետացաւ և առատութիւն տիրեց: որովհետեւ Պատր - էլ - Ճամալի իր բոլոր ճիգը կը թափէր ժողովուրդը երջանիկ ընելու», տես. «Նօթեր Եգիպտոսի հայ գաղութին վրայ», Գահիրէ 1911, հեղ. Նազարէթ Մ. Աղազարմ:

Գահիրէի պարիսպներու շինութիւնը Ալ Մուսրանգար Խալիֆայի եւ Ամիր էլ Ճիւլիւշ Պատրի ատեն.—

Այստեղ ծանօթարարն յիշէ ըստ Մաքրիզի, որ նախ Ալ Միւիզզ Խալիֆայի ատեն շինուեցան պարիսպք Գահիրէի, յամի 969.970 բայց դար մը վերջ 1087, մեր Պատր վզուրկն փլուց գանձք և աւելի ընդարձակ շինեց, Յովհան կրօնաւորի մը վարպետութեամբ, որ Բուստայիի եկեղեցեաց մէկին մէջ թողուած է», տես «Արսուսհլ Հայ, էջ 39, Վենետիկ 1895:

Ուրիշ պատմագիր մը Պատրի մասին հետեւեալը կը պատմէ. — «Ամրացուց Գահիրէն՝ զայն շրջապատելով երկրորդ պարիսպով մը, ու կառուցանել տուաւ, Պապ էլ Նասր, Պապ էլ Չուէլա, Պապ էլ-Ֆիթուհ հոյակապ դռները՝ որոնք ցայսօր կը գտնուին: Շինեց Մուզաթամի (լերան) վրայ՝ այդ դարուն ճարտարապետութեան գեղեցիկ նմոյշներէն մին համարուած՝ Ալ Ճիւլիւշի մզկիթը, ինչպէս նաեւ նորոգեց էլ թուրքերի մզկիթը: Ան վախճանեցաւ 80 տարեկանին, 1094 թուականին», տես «Եգիպտոսի հայ մէմուլուներն ու իշխանները Ֆաթիմեան շրջանին, էջ, 33, 34, Գահիրէ 1928, հեղ. Յ. Մուֆեհան:

Գահիրէի մէջ այսօր թաղ մը կը կոչուի Կէմէլիյէ, Պատր - էլ - Կէմէլի անունով, ինչպէս նաեւ փողոց մը շարա էմիր էլ-Ճիւ-

յիւշ, և շուկայ մը, Սուգ Պատր էլ ճամալի:

ԱՅսալ Շահնուհ Պին էլ ճամալի, Պատր էլ ճամալի որդին, որ իր հօր ողջութեան ժամանակ կը յաջորդէ վէզիրութեան պաշտօնին:

Մուգաֆար Պին Պատր էլ ճամալի, Պատր էլ ճամալի միւս որդին, որ ծանօթ է նաեւ էմիր Ճաֆար անուանով, կը յաջորդէ իր եղբոր, նաեւ վէզիրութեան պաշտօնը կը վարէ ժամանակ մը:

Շապալան պին Պատր էլ ճամալի և Ալիսա պին Պատր էլ ճամալի, որդիները Պատրին, որոնք վարչական և զինուորական պաշտօններու կը կոչուին:

Ահմէս Պին ԱՅսալ, Աֆտալի որդին, որ ծանօթ է նաեւ Ապու Ալի Գիթիֆաթ անուանով, 1130 թուականին վէզիր էր:

Եսնիս էլ Էրմէնի կամ Եանիս էլ Գուսէր անուանով ծանօթ, Աֆտալի ճորտերէն ծագումով հայ մը, էմիրութեան աստիճանին կ'որժանանայ Հաֆըզէտին Սալիֆայի օրով, յետագային կը նշանակուի պետական նախարար, կը վախճանի 1131 թուականին:

Պեհրամ էլ Էրմէնի (Վահրամ Պահլաւունի) 1132 թուականին Վահրամ կառավարիչ կը նշանակուի Ղարպիյէ նահանգին, իսկ 1133-1135 թուականներուն կը վարէ վէզիրի պաշտօնը:

«Պետութեան բարձրագոյն պաշտօնը ձեռք ձգելէ յետոյ, վարչազէտ հայր լծուեցաւ երկրին մէջ կարգ ու կանոն հաստատելու և վարչական մեքենան կանոնաւորելու աշխատանքին: Կիրիկիայէն բերել

Մանօթ.— Գահիրէի պարիսպը քաղաքի հաստատութեանէն ի վեր երեք անգամ շինուած է: Առաջին պարիսպը կերտած է հրամանատար Ճավհար, երկրորդ անգամ շինած է զայն էմիր Ճիւրիւշ Պէտր էլ ճամալի Մուսթանզար խալիֆայի օրով, իսկ երրորդ անգամ՝ էմիր Պէհլէտտին Գարագուշ էլ Էսէրի, Գահիրէի առաջին թագաւորին: Էլ-Մէլիք-էլ-Նասր Սալահէտտին Եուսուֆ պին Այնուպի առ լիանութեան շրջանին:

տուաւ իր ազգականներն ու բարեկամները և կարեւոր պաշտօններու անցուցի:

Շուտով հայկական ներգաղթի աննախընթաց հոսանք մը սկսաւ դէպի Եգիպտոս. հայերու թիւը 30 հազարի հասաւ Գահիրէի մէջ և կազմուեցաւ հայկական զօրաբանակ մը, Վահրամի եղբայրը Վասակ նահանգապետ կարգուեցաւ վերին Եգիպտոսի Գուս նահանգին վրայ, իսկ երկու եղբորորդիները Վասիլ և Շահան զինուորական պաշտօնի կը կոչուին 1140ին: Հայագգի Պէհրամ կը մեռնի 1140ին», տես «Ականաւոր հայեր Եգիպտոսի մէջ», էջ 65, Գահիրէ 1947, հեղ. Գէորգ Մըսրիսան:

Էլ Սալէն Թուլայը պին Բուզգէֆ, Յաթիմիան շրջանի հայ վէզիրներէն էր, ծնած 1102 թուականին և վախճանած 1161ին:

«Ան իր պալատին մէջ հաստատած էր կաճառ մը, գիտնականներու և մտաւորականներու համար: Ան բանաստեղծ և գրագէտ էր միանգամայն»: Հայր Ղեւոնդ Վրդ. Ալիշան այսպէս կը վկայէ Էլ Սալէն Թուլայի մասին. «Ահա այն ատեն (1154), հայ զօրավար մ'ալ կար Թուլայի Իպն Ղազար, էլ Մէլիք էս Սալէն կոչեն պատմիչք, Թուլայը եղաւ վզրուկ և հազարապետ Եգիպտոսի միանգամայն: Ան իր Սալիֆային բաւական ատեն խոհեմութեամբ կտռավարեց երկիրը, 1154-1160 թուականներուն» տես «Շնորհալի և պարագայ իւր», էջ 167, Վենետիկ, 1873:

Պատր Պին Բուզգէֆ, Թուլայը Պին Բուզգէֆի եղբայրն էր այս էմիրը: Բուզգէֆ Պին Սալէն 1163ին վէզիրութեան պաշտօնը յանձնած է իր զաւակին, Բուզգէֆի, որ էլ Ատէլ անուանով ալ ծանօթ էր. Բուզգէֆը նաանիքին վերջինը:

ՅԱԹԻՄԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ԾԱԳՈՒՄՈՎ ՀԱՅ ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ

Նասիր էլ Տավլա Էմբին, Աղեքսանդրիոյ կառավարիչի պաշտօնը վարած է երկար ատեն:

Էմիր Ասուլ Մանուր Գօսթա էլ Էրմէնի.— Պատր էլ ճամալի զաւակին՝ Մուգաֆֆարի ճորտերէն էր ծագումով հայ Ապուլ Մանսուր Գօսթա էլ Էրմէնի էմիրը, որ ժամանակ

մը Աղեքսանդրիոյ կառավարիչ էր: Արդի պատմաբաններէն Հասան Ապտէլ Վահապ հետեւեալը կը վկայէ էմիր Ապուլ Մանսուրի մասին. — «էմիր Ապուլ Մանսուր Գոսթա էլ Էրմէնի Ֆաթիմեաններու շրջանին պետական բարձր պաշտօնատարներէն, 1140ին Միջնաբերդի մէջ (Գահիրէ) կը շինէ մզկիթ մը, ծանօթ «լիբան ձողը» անուանով և որ նորագոյնացաւ Սօլիման Փաշայի ժամանակ, այս մզկիթը մինչեւ այսօր ունի յիշատակարան արձանագրութիւն մը, Ապուլ Մանսուր Գոսթայի անուան: Ան եղած է Աղեքսանդրիոյ կուսակալ (վալի), զբաղեցաւ գրականութեամբ և պատմութեամբ», տես Գահիրէի էլ Ահրամ արարքէն օրաթերթի 22 Նոյ. 1952, Հասան Ապտէլ Վահապի գրութիւնը, ինչպէս նաև «Յուսարեր», 22 և «Արեւ» 29 Նոյ. 1952 ի թիւերը:

Եհնապ Էս Տավլա Տարրի կամ Եհնապ էլ Տիք Տարրի, կը յիշուի 1138 թուականին, պետական գանձին մատակարար էր, ծագումով հայ այս էմիրը կը զբաղէր գիտութեամբ, շինած է բաղնիք մը Գահիրէի մէջ: Նասեֆ կամ Պասսաֆ (Վասակ), եղբայրն էր վէզիր Պէհրամ էլ Էրմէնիի, Գուս նահանգին կառավարիչ եղած էր, մեռու 1137 թուականին:

Թան Էս Տավլա Գայմազ, պետական պաշտօնատար էր և էմիր Պէհրամ էլ Էրմէնիի փեսան:

ՊԵՏԱԿԱՆ, ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՆԵՐ ԱՅԵՈՒՊԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻՆ

Էմիր Գարագուս էլ Էսէքի, ծագումով հայ ճարտագետ մը, որ Սուլթան Սալահէտին Եուսուֆ Պին Այեուպի իշխանութեան օրով շինուածագետ էր:

Եհրեմեքսին Գարագուս էլ Էրմէնի, էմիր և շատ մը գիրքերու հեղինակ, հանրածանօթ էր իր «Յիմարութիւն Գարագուշի վճիռներու» անուն գիրքով:

Պասր էլ Տիք Լուլու էլ Հակեպ, ծագումով հայ, Սուլթան Սալահէտինի իշխանութեան օրով Եգիպտական նաւատորմի իրաւամանատարը: Ան 1182ին օտար ծովահեններու դէմ կը պատերազմի և կը յաղթէ: Մեր ժամանակակից պատմագէտ մը հետեւեալ տողերը կը նուիրէ էլ Հակեպի. — «Գարձ-

եալ եգիպտական նաւատորմի իր հրամանատարութիւնը ստանձնեց հմտօրէն, Պասր էլ Տիք Լուլու էլ Հակեպ հայկական ծագումով այս էմիրը: Սալահէտին 1182ին պաշտօն յանձնեց իրեն հետապնդել օտար ծովահեններու խմբակ մը, Շապէք և Բիրքի մէջ. ան յաջողութեամբ վարեց ճակատամարտը, ղեկավարները գերի բռնեց և բերաւ Եգիպտոս: Ան մեռաւ 1199 թուին: Գահիրէի Ծակալա թաղին մէջ, այժմ փողոց մը կը կրէ Պասր էլ Տիք Լուլու էլ Հակեպի անունը (այսպէս Գասր էլ Լուլու փողոց): Տես Գահիրէի էլ Ահրամ օրաթերթի 22 Նոյ. 1952 թիւը, «Հայերը Եգիպտոսի մէջ» խորագրով գրութիւնը ստորագրուած պատմագէտ Հասան Ապտէլ Վահապի կողմէ, տես նաև «Յուսարեր» Օրաթերթի 22 Նոյ. 1952 և «Արեւ» ի 29 Նոյ. 1952 թիւերը:

Պուլվանի Ֆագեհին Ապուլ Ֆարան, ծագումով հայ մէմուլուք մը, որ 1383ին էլ Մէլիք էլ Զահէր Պարքուքի պալատին տեսուչ էր ըստ Մագրիզիի:

Թանեքսին Ապսէլ Բազազ, որդի Ապուլ Պարան էրմիրի և վէզիրի պաշտօն ստանձնած էր:

Յսխրեքսին Ապսէլ Ղանի, Ապուլ Ֆարանի թոռը և Ապտէլ Բազազի որդին, նշանաւոր զօրապետ, ան շինած է Տար էլ Զահպ պալատը և մզկիթ մը 1418ին Ճամի էլ Պանաթ անունով և փողոց մը շարա կամա էլ Պանաթ, թէ մզկիթը և թէ փողոցը այժմ կը գտնուի Արաբական Արուստի Թանգարանին մօտերը, այժմ շարա Փօր Սոյիտի վրայ:

Էմիր Ջեյն էլ Տիք Սահիա իպն Ապսէլ Բազազ կամ Ջեյնասքին գաւթի Սահիա եղբայրն էր Յսխրեքսին Ապտէլ Ղանիի, ծագումով հայ, պետական բարձր պաշտօններու հասած, ան շինած է 3 մզկիթներ Եգիպտոսի մէջ առաջին Պուլազ թաղին մէջ որ կը կոչուի կամէէլ Մահքամա, երկրորդը Սալիկի խաչածեղտմին վրայ (այժմ Փօր Սոյիտ) և երրորդը էլ Հապանիյէի մէջ. տես էլ Ահրամ օրաթերթի 22 Նոյ. 1952, պատմագէտ Հասան Ապտէլ Վահապի գրութիւնը «Հայերը Եգիպտոսի մէջ» խորագրով:

Գահիրէ, Յունվ. 1960 Ա. Հ. ԳՍՏԱՇԵԱՆ

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԷՆ ՆԵՐՍ

Հ. Բ. Ը. Միուրեան Ամերիկայի Շրջանակի յիսնամեակը.— Ամերիկայի մէջ Հ. Բ. Ը. Միութեան առաջին մասնաճիւղը կազմուած է 1909 թուականին Պոսթընի մէջ: Մասնաճիւղերու այժմու թիւը 116 է, մօտ 14 հազար անդամներով:

Անցեալ Նոյեմբեր 22 ին, Միութեան Կեդր. Վարչութեան և Նիւ Ինկլէնտի Շրջ. Վարչութեանց և անդամներուն և բազմաթիւ հրաւիրեալներու ներկայութեամբ, Բէմպրիճի մեծ պանդոկներէն Քոնթինէնթալի մէջ տրուած ճաշասեղանով մը տօնուած է այս յիսնամեակը, հանդիսաւոր կերպով: Խօսած են Նախագահ Տիար Ա. Մանուկեանը և Տիար Տիգրան Պոյաճեան, Կեդր. Վարչութեանէն: Հանդէսը ունեցած է գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Հիւսիսային Ամերիկա.—

Ֆիլաճեիֆիա.— Ժաշկերոյթ-պարահան, դէս մը կազմակերպուած էր Նոյ. 11 ին ի նպաստ Կաթի Ֆընտին, նախաձեռնութեամբ Հ. Բ. Ը. Միութեան Ֆիլաճեիֆիոյ Տիկնանց Մասնաճիւղին: Գործադրուեցաւ գեղարուեստական յայտագիր մը, որուն մասնակցեցաւ Պ. Ծօրճ Մազմանեան, հայաստանեան երգերով: Ժաշին յաջորդեց պարանցիկը և երիտասարդութիւնը պարեց մինչեւ ուշ գիշեր:

Փրավիսեցնս.— 1959, Նոյ. 7 ին, տեղի ունեցան Փրաւիտենսի Տիկնանց Օժանդակի ծաշ-ժողովը, Տիկ. Ատենապետուհին, որ նոր վերադարձած էր իր ճամբորդութենէն, ակնարկ մը նետեց Եւրոպայի մէջ իր տեսածներուն վրայ և Փրաւիտենսի Օժանդակին սատարած Հալէպի Վարդանեան վարժարանի մասին խօսելով յայտնեց թէ ան այժմ կահաւորուած է նոր գրասեղաններով: արդիւնք իրենց զոհողութեանց: Օրուան բանախօսուհին էր Տիկ. Աղաւնի Աշուրեան, որ իրեն նիւթ ընտրած էր Շրջնորհակալութեան Օրը:

— Յունուար 9 ին, Փրաւիտենսի հայութիւնը ցնցուեցաւ Տքթթ. Արշակ Տէր

Մարկոսեանի մահուան գոյժը լսելով: Երեսնամ էր Խարբերդի Հապուս գիւղը՝ 1872 ին. վկայուած էր որպէս բժիշկ Ֆիլաճեիֆիոյ Ճէֆըրսըն համալսարանէն: Համբաւաւոր էր որպէս տղաբերքի ճարտար բժիշկ, և 5000 մանուկներու ծնունդին սատարած: Հանրային անշահախնդիր գործունէութեամբ այս ամբասիր հայը. սիրուած ու յարգուած էր իր ազգէն, որ տօնած է իր 25 ամեայ, 40 ամեայ և 50 ամեայ ծառայութեանց յոբելեանական հանդիսութիւնները: Անդամ Հ. Բ. Ը. Միութեան, միշտ ծառայած է մեր Միութեան վերելքին: Դաւանանքով՝ Աւետարանական, բայց Առաքելական եկեղեցւոյ հանդէպ ալ միշտ յարգալիք, ստանձնած էր նոյնիսկ խորաններէն մէկուն կընքահայրութիւնը: Մասնակցած է Հնչակեան կուսակցութեան, և շնորհիւ Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանի Տնօրէնութեան անցեր էր Ամերիկա, բուսակալութեան ճիւղիններէն ազատուելով: Յարգանք իր բարի յիշատակին:

Օրլէնզօ.— Օրլէնտոյի մէջ Բարեգործականի մասնաճիւղի գոյութիւնը հրաշքի պէս բան մըն է, նկատի ունենալով որ տեղւոյն մեր ազգակիցներուն մէջ հայու հոգին գրեթէ ուժացած է: Սակայն Տիկ. Աղաւնի Մովսէսի զոհաբերող ջանքերուն շնորհիւ Մասնաճիւղը կը գոյատեւէ: Գնահատութեան արժանի է նաեւ Էտի Մովսէս, որ կը տրամադրէ իր ժամանակը և ինքնաշարժը մեր այն անդամներուն, որոնք ժողովի գալու հնարաւորութիւն չունին: Այս զոհաբերող մասնաճիւղին առաջին ժողովը տեղի ունեցաւ 23 Նոյ. ին Պ. Գրիգոր Մակարեանի բնակարանը, իսկ երկրորդը՝ 9 Դեկտ. Տէր և Տիկ. Գարրիէլեանի բնակարանը:

Նիւ-Յորք.— Դեկտ. 13 ի գիշերը «Էսէքս Հառազօի մէջ տեղի ունեցաւ Նիւ-Եսթքի Տիկնանց Կեդրոնական Յանձնախումբի տարեկան ծաշ-պարահանդէսը: Երեկոյթի ընթացքին Ատենապետ Տիկ. Արաքսիա Աւետիքեան շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն և թէ ձեռնարկի Յանձնախումբի անդամներուն, որոնց շնորհիւ 3000 տոլարէ տւելի զուտ հասոյթ մը

ապահովուած էր կազմակերպութեան ազգասիրական ու մարդասիրական նպատակներուն համար:

Երիտազգային (Տիկնանց կեանքի) — 1959 տարուան ընթացքին շնորհիւ Ատենայեան Տիկ. Պէգազեանի ջանքերուն, Հ.Բ.Ը. Միութեան Երիտազգային Տիկնանց վարչութիւնը ունեցաւ յաջող ձեռնարկներու շարք մը: Այսպէս Յունիս 7 ին, Տիկին Կէտիկեանի ասան մէջ (քարտ փարթի մը, Հոկտ. 16 ին, Օր. Սիւզըն Սինանեանի ընդունելութիւնը նոյ. 13 ին — դարձեալ հիւրասիրութիւն. նոյ. 19 ին — Ճաշ - ժողով, Դեկտ. 6 ին Տարեկան Պազար:

Ազգիւ ժեսք մը. — Կէրի Բացախեան, իր շահած 500 տոլարի մրցանակը վերադարձուց Տիկնանց Յանձնախումբին:

Գալիֆորնիոյ. — Հ. Բ. Ը. Միութեան Արեւմտեան Երջանակային Յանձնաժողովը, ընդառաջ երթալով Գալիֆորնիոյ Հայոց Առաջնորդարանի դիմուսին, Թեմին հինգ եկեղեցիներու հայ դպրոցներուն օժանդակելու համար, դպրոցներու նիւթական պէտքը ուսումնասիրելէ ետք, խնդրեց Միութեան նիւ - Եորքի Կերպրոնէն որ իր Ոսկի Յարեւանի Ֆընտէն օգնէ այս դպրոցներուն, անոնց պիւտճէին մէկ երրորդին չափով: Առաջնորդարանի ներկայացուցած պիւտճէն էր 4320 տոլար, իսկ Բարեգործականի օժանդակութիւնը եղաւ 1410 տոլար, հետեւեալ բաշխումով. —

	Տոլար
Լոս Անճելըսի Ս. Յակոբ Եկեղց.	510.00
Ֆրեզնոյի Ս. Պօղոս Մայր »	400.00
Ֆասուլըրի Ս. Գր. Լուս. »	167.00
Երեմի Ս. Աստուածածին »	166.50
Փենստենայի Ս. Գր. Լուս. »	166.50
Համագումար	1410.00

Հարուային Ամերիկա. —

Պուեկոս Այրեսի Հ. Բ. Ը. Միութեան Մասնաճիւղը, Սեպտ. 9 ին ճաշկերոյթ մը սարքեց ի պատիւ Գեր. Տ. Բարզէն Եպս. Ապատեանի, որ Հար. Ամերիկայի Հայրապետական նորընտիր պատուիրակն է: Ընթ-

րիքը սկսաւ Սրբազան Հօր աղօթքով և անցաւ հաճելի մթնոլորտի մը մէջ: Ճաշէն ետք, երեկոյթին բացումը կատարեց մասնաճիւղին ատենադպիր Պ. Լեւոն Տէր Աւետիսեան, որ գեղեցիկ ատենախոսութեամբ մը ներկայացուց Հայրապետական Պատուիրակին կեանքն ու գործը: Սուք առաւ նաեւ Յարութիւն Մ. Վրդ. Մուշեան, որ յատկանշական դրուաքներ պատմեց Սրբազան Հօր դպրոցական կեանքէն: Սուեցաւ նաեւ Բարզէն Սրբազան, որ շնորհակալութիւն յայտնելով իրեն իպատիւ եղած մեծարանքի այս ցոյցին՝ ըսաւ թէ յաճախած էր Բարեգործականի նպաստընկալ վարժարաններէն մէկը, Հալէպ: և այդ իսկ պատճառաւ երախտապարտ կը զգայ ինքզինքը անոր հանգէպ, և ծանրացաւ մեր ազգին մէջ Բարեգործականի կատարած նախախնամական դերի մասին: Հաւաքոյթը վերջացաւ միաբերան երգուած Հայր Մերով և Սրբազան Հօր պահպանիչով:

— Օգոստոս 22 ին, Երաթ կէս օրէն ետք Միութեան սրահին մէջ տեղի ունեցաւ ընդունելութիւն մը քաղաքս զանուոյ այցելուներուն ի պատիւ: Պատուոյ հիւրերն էին Տոքթ. Վեր. Ե. Տէր Մկրտիչեան, Տիկին Երանուհի Մուշեան՝ Հիւս. Ամերիկայէն և Տիկին Ջրբաշեան Ֆրանսայէն որ Մարտէյլի Բարեգործականի Տիկնանց Մասնաճիւղի Ատենապետուհին է: Ներկայ էին Հար. Ամերիկայի Երջ. Յանձնաժողովի Պուէնոս Այրէսի անդամները հանդերձ ընտանեօք և Տիկնանց Յանձնաժողովի անդամները: Ընդունելութիւնը փոխուեցաւ ընկերական տաքուկ մթնոլորտի մը:

— Օգոստոս 30 ին տեղի ունեցաւ դրոցական կէս շրջանի հանդէսը, Միութեան սրահին մէջ: Դպրոցականէ աւելի ընկերային հաւաքոյթի հանգամանք ունեցաւ այս հանդէսը, հրաւիրուած ըլլալով աշակերտաց ծնողքը և ընտանեկան պարագաները: Յայտագիրը սկսաւ Միութեան քայլերգով զոր երգեցին աշակերտները. եղան արտասանութիւններ, պար, նուագ եւն. — եղան ինքնարուխ նուիրատուութիւններ, որոնք յանգեցան 850 փեսոյի:

Ֆրանսա .—

— Նոր Տարւոյ առթիւ, Հ.Բ.Ը. Միու-
թիւնը 1500 առլար բաժնած է ֆրանսահայ
կարօտ մասւորականներու :

— Իր կողմէ Գալուստ Կիւլպէնկեան
Հիմնարկութիւնը Միութեանս Փարիզի
Կեդր. Վարչութեան միջոցաւ Մէկ ու կէս
միլիոն ֆրանք յատկացուցած է ֆրանսահայ
կարօտեալներուն :

Նոր Տարւոյ առթիւ Յունուար 9 ին,
Բարիզի Համալսարանական մեր Ոստանին
մէջ կազմակերպուած էր շքեղ հանդիսու-
թիւն մը, որուն մասնակցեցան մեր երկ-
սեռ ուսանողները, որոնք փութացած էին
կանուխէն հաւաքուիլ «Մարի-Նուպար»ի
ընդարձակ և շքեղ սրահին մէջ: Հանդիսու-
թիւնը խանդավառութեամբ շարունակուե-
ցաւ ամբողջ գիշերը. կազմակերպիչները
վայելչօրէն ընդունեցին իրենց հրաւիրեալ-
ները:

— Իսկ Եարաթ, 23 Յունուար, Գոք-
թէյ-բարթի մը կազմակերպուած էր Տէր
և Տիկին Գանթենչիի կողմէ. Համալսարա-
նական Ոստանի Հայկական Տան մէջ: Երե-
կոյթը շատ հաճելի անցաւ, շնորհիւ Տիկին
Գանթենչիի կատարած վայելուչ ընդունե-
լութեան:

— Երաժշտագէտ և Միութեանս յոբե-
լինական մրցանակին արժանացած Տիար
Արա Պարթեւեան իր «Հայկական կրօնական
երգերուն» երկրորդ սկաւառակին հրապա-
րակ հանուելուն պատեհութեամբ սարքած
էր հաւաքոյթ մը մէկ ու կէս ժամ տեւո-
ղութեամբ և որուն ներկայ գտնուողները
վերացած են Հայ Պատարագի հոգեզմայլ
երգերուն ունկնդրութեամբ: Պարթեւեան
մեծ հմտութեամբ դաշնաւորած և ղեկավա-
րած է Պատարագը, որ հեղինակութիւնն է
անմահն Կոմիտասի: Փարիզի հայ եկեղեց-
ւոյ երգչախումբը, Պարթեւեանի հեղինա-
կաւոր ճպտին առաջնորդութեամբ սքան-
չելիօրէն երգած է: Օրիորդ Իրիս Պիւլ-
պիւլեան, Փարիզահայ սիրուած սօքրանոն,
ինքզինքը զերազանցած է, շատ տպաւորիչ
կերպով երգելով Տէր ոլորմեան: Յայտնու-
թիւն մը եղած է «Պաս» երգիչ Արշամ Ճիզ-
մէճեանը, որուն ձայնը շատ գնահատուած է:

Չմոռնանք Արա Սերոբեան պարիթոնը և
Եղ. Տէրաէրեան թենորը որոնք անթերիօ-
րէն երգեցին: Յիշենք նաև Օր. Մարի-
Լուիզ Ժիրօն, որ ճարտարութեամբ ղեկա-
վարեց երգեհոնը: Սկաւառակը կը վերջա-
նայ «Էջմիածին ի Հօրէն» օրհներգով զոր
մշակելով Տիար Պարթեւեան զայն ձօնած
է ազգիս Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրա-
պետ Վազգէն Ա. ի:

Յունաստան.—

Հ. Բ. Ը. Միութեան Սելանիկի մասնա-
ժողովի Տիկնանց Յանձնախումբը նոր Տար-
ւոյ առթիւ Յունուար 1ին, Ուրբաթ առա-
ւօտ Յովակիմեան Խանի սրահին մէջ սար-
քեց, շրջանին աղքատիկ փոքրիկներուն
համար Տօնածառի հանդէս մը: Վաթսուէ
աւելի երկսեռ մանուկներ մասնակցեցան
այս հանդէսին: Փոքրիկներուն բաժնուեցան
առատ պտուղներ և ծրարիկներ, որոնք կը
պարունակէին մանուկներու յատուկ հա-
գուստեղէններ: Նոյն օրը երեկոյին, Հայ
Թատերակոն Մշակութային Միութիւնը
սարքած էր Ամանորի հանդէս մը: Գործադ-
րուեցաւ պատշաճ յայտագիր: Վիճակահա-
նութիւն մըն ալ և շատեր ստացան արժե-
քաւոր առարկաներ:

Լիբանան.—

Հ.Բ.Ը. Միութեան Գ. Կիւլպէնկեան Հանդի-
սասրահի բացումը.— Դեկտ. 6ի Կիրակի
առաւօտ, ժամը 11 ին, մասնաւոր արարո-
ղութեամբ տեղի ունեցաւ պաշտօնական
բացումը Հ.Բ.Ը. Միութեան Գալուստ Կիւլ-
պէնկեան շքեղ հանդիսասրահին. որ կը
գտնուի Պէյրութի Յովակիմեան-Մանուկ-
եան Մանչերու Երկրորդական վարժարանին
մէջ: Ներկայ էին շուրջ 300 հրաւիրեալներ:
Հանդիսասրահին առջեւ փոքր խմբանկարէ
մը ետք՝ Գ. Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան
Լիբանանի Կրթական Մարմինի նախագահ
Հայր Յովհաննէս Մօրբեան կտրեց մուտքին
կապոյտ ժապուէնը ու սրահը բացուելով,
Հ.Բ.Ը. Միութեան յանձնուած յայտարար-
ուեցաւ: Այս ուրախստիթ պատեհութեամբ
խօսք առին Հայր Յ. Մօրբեան և Բրոֆ.
Բ. Թովմասեան: Ապա կարդացուեցաւ Գա

լուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան կեդրոնը՝ Լիզպոն զրկուելիք շնորհակալութեան հետազիրը, որուն յաշորդեց պատշաճ ընդունելութիւն:

Հ.Բ.Ը. Միութեան Գալուստ Կիւլպէնկեան հանդիսասարհը բարեզարդուած է ճոխ կերպով կահաւորուած է, ունի 650 աթոռ և ընդարձակ բեմ:

Լիբանանի Շրջանային Վարչութիւն.—

Լիբանանի մէջ Հ.Բ.Ը. Միութիւնը ունի 35 Մասնաճիւղ 3400 անդամներով, իսկ Երիտասարդաց Միութիւնը՝ 2000 երիտասարդ երիտասարդուհիներ կը հաշուէ իր շարքերուն մէջ:

Հ.Բ.Ը. Միութիւնը Լիբանանի Շրջանին, բացի ազգային և յարանուանական բազմաթիւ դպրոցներու յատկացուցած 10000 տոլարէն կը պահէ 5 սեփական վարժարաններ 740 աշակերտներով, 72 ուսուցիչներով, և 80000 տոլարի պատկառելի գումարի մը տարեկան պիւտճէով:

Անցեալ տարի երբ Լիբանան սեւ օրեր ապրեցաւ — Միութեանս Կեդր. Վարչութիւնը 15000 տոլարի օգնութիւն մը փութացուց: Այս դրամով ալիւր, շաքար, բըրինձ և օճառ գնուեցաւ և բաժնուեցաւ չքաւորներուն, առանց խտրութեան:

Բարերար Երուանդ Տէմիրճեանէ վերջ, որ 35000 տոլար նուիրելով, նպաստեց Տիպար Նախակրթարանի շինութեան, բարեյիշատակ հանգուցեալ Լեւոն Նազարեանի զաւակները նոյնպէս 35000 տոլար կը նըւիրեն, դարձեալ դպրոցաշինութեան համար:

— Պէյրուսի մօտ 200 համալսարանական հայ աշակերտութեան 100ը մաս կը կազմէ Միութեանս Հայ Երիտասարդաց Ընկերակցութեան, որ ազգային մէկ նպատակ կը հետապնդէ — դասախօսութիւններ, մշակութային երեկոններ, մարզական խաղեր, քէրմէսներ կազմակերպել՝ նոր սերունդը հեռու պահելու համար ապականիչ մթնոլորտ ունեցող միջավայրերէ և սատարել անոր բարոյական և մտաւորական զարգացումին:

Ա Ր Ա Մ Խ Ա Չ Ա Տ Ո Ի Ե Ա Ն

— ԱՇԽԱՐՀԱՀՌԶԱԿ ԵՐԱԺՇՏԱԳԷՏԸ

Դժուար է երեւակայիլ Ա. Խաչատուրեանի երաժշտական տաղանդին դասական յասկութիւնները: Օրինակի համար, անոր «Սուրբ Պար» համանուագը (սենՖոնցի) բացայայտօրէն ցոյց կուտայ իր տաղանդին խորութիւնն ու ներութիւնը: Ան իր այս սիմֆոնիկ յօրինած է երաժշտական ճոխ երանգներով, սահուն ներդաշնակ փոփոխակներով եւ բարձր արուեստով: Իր այս գերազանց յասկութիւններուն համար է որ Խաչատուրեան շահած է սիեզերահոշակ համբաւ:

Խաչատուրեանի երաժշտութիւնը մեծ հետաքրքրութիւն արթնուցած է արաբական աշխարհի մէջ: Արաբական զանազան երկիրներ, Արամ Խաչատուրեանի կտորները առած են իրենց ձայնասփռուած յայտագրերուն համար: Խաչատուրեանի համանուագները եւ զոնսերները մեծ ընդունելութիւն գտած եւ նուագուած են Լոնսոնի, Նիւ Եորքի, Բարիզի, Հոովի, Պուեռտո-Ռիչի, Պուսաբեսի եւ Սովետ Միութեան երթակայ երկիրներու մէջ: Այսպէսով Խաչատուրեան դասուած է աշ-

Լիբանանեան Պատուանշան.—

Լիբանանեան Կառավարութիւնը գնահատելով մեծատաղանդ ծաղրանրկարիչ և Գահիրէի Հ.Բ.Ը. Միութեան նախկին փոխ Ատենապետ Տիպար Ա.Լ.Բ. ՍԱՐԱԽԱՆԻ ի մշակութային գործունէութիւնը, զինքը պատուած է ոսկի շքանշանով:

Նոյն պատուանշանը շնորհուած է նաեւ Հ.Բ.Ը. Միութեան Կեդր. Վարչութեան անդամ և բարերարուհի Օր. Լիլի ԳԱՐԱԿԷՉՉԱՆԻ, ինչպէս և Միութեան Պէյրուսի սեփական վարժարաններու երաժշտութեան ուսուցիչ Պ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ:

խարհի առաջնակարգ երաժօսագիտութեան
սարգիսն:

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԱԶԳԵՅՈՒԹԻՒՆԸ

Խաչատուրեան կրած է հայ ժողովրդա-
կան երաժօսութեան ազդեցութիւնը: Իր երա-
ժրօսական սարբերուն մեծագոյն մասը առած
է, հայկական ժողովրդական երգերէն եւ
եղանակներէն: Ան գաղափարական վառ
յղացումներով քաղկապած է զանոնք իր հա-
մանուագներու եւ ջութակի ու դաշնակի հա-
մար գրած գոցներնեան մէջ:

— ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆԻ ՊԱՏԱՆԵԿՈՒԹԻՒՆԸ

Արամ Խաչատուրեան ծնած է 6 Յունիս
1903ին, Թիֆլիս: Հայրը Եղիա, գիւղացիի
զաւակ, Նախիջեւանի Աղա գիւղէն, եղած
է կազմարար գիրքերու: Ան մեծցաւ Թիֆ-
լիսի հայկական թաղին մէջ, այն թաղին,
որուն բոլոր կողմերէն հայկական երգերու
երաժշտութեան ձայներ կուգան:

Այս մասին Խաչատուրեան կ'ըսէ,
«Թիֆլիսը կը յիշեմ որպէս եղանակներու
և երգերու երկիր: Ամէն մարդ կ'երգէ հոն:
Մեր դրացիները կ'երգէին, մարդիկ շուկայի
մէջ կ'երգէին գործի ժամանակ, երթեւե-
կողները ճամբան քալելու ժամանակ, քա-
ղաքին օդը նոյնիսկ երաժշտութեան տար-
րեր կը տարածէր ամէն կողմ»: Խաչատուր-
եան պատիկ տարիքէն սիրած է երգել,
ամէն առիթով տեսնել ժողովրդական պա-
րերը, լսել երաժշտութիւնը:

ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ, ՈՒԹԸ ՏԱՐԵԿԱՆԻՆ

Խաչատուրեանի ընտանիքը, երբ ան ու-
թը տարեկան էր, բնակիչ դարձած էր
Թիֆլիսի հայկական կեդրոնական թաղին:
Անոր տան մէջ պատահեցաւ զէպք մը, որ
մեծ նշանակութիւն ունեցաւ Խաչատուր-
եանի ապագային համար: Այս մասին Խա-
չատուրեան կ'ըսէ.

— «Մեր տան մէջ հին դաշնակ մը կը
գտնուէր, որուն բանալիներէն կէսը գող-
ցուած և ծախուած էին: Այս դաշնակը իմ
անձնական ուսուցիչս եղաւ: Մեծ հաճոյք

կը զգայի այս հին դաշնակին վրայ խաղա-
լով և այսպէսով սկսած էի հետաքրքրուել
երաժշտութեամբ: Կը յիշեմ դաշնակին
մնացած բանալիները, որոնք ամենէն թա-
ւերն ու նուրբերը կը ներկայացնէին: Ինձի
կը մտար այս երկու ձայրերը իրար բերելով
ներդաշնակելը, եղանակ մը հանելու համար:
Միշտ կը փափաքէի իմ գիտցածս, իմ խել-
քովս յարմարեցնելու ժամանակակից ժողո-
վրդական երգերուն և պարերուն»:

Մինչ ութը տարեկան տղաքներ կը
խաղային փողոցներու մէջ, Խաչատուրեան
շարունակ իր զարգացմամբ կը զբաղէր:
Իր առաջին ուսուցիչն եղաւ Մուշեղ Աղայ-
եանը, Ղազարոս Աղայեանի որդին: Ան էր
որ Խաչատուրեանի ականջերը բացաւ երա-
ժշտական արուեստին:

— ԵՐԳԻ ՍԻՐԱՀԱՐ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

Խաչատուրեանի ընտանիքը սիրահար
էր երգելու հայրը, եղբայրները կ'երգէին
տան մէջ, կազմատան մէջ: Շատ տեսակ
երգերու, պարերու եղանակներ գիտէին:
Այս բոլորը Արամը կը լսէր, խորապէս
տպաւորուելով: Խաչատուրեան կը պատմէ
այդ մասին: «Պապս և մամս կը խընդ-
րէին ինձմէ հայկական ժողովրդական եր-
գեր երգել: Հայրիկս սորվեցուցած էր ինձի
մի քանի հայկական և վրացական երգեր:
Երբեք չեմ մոռնար «Որսորդի երգը» զոր
սորված էի, որը քանի մը տարի վերջ հիմը
դարձաւ իմ Երկրորդ Սիմֆոնիիս Գալով
հայկական երգերուն և եղանակներուն,
ունէին թարմութիւն մը, նրբութիւն մը,
չեչտ մը, որոնք շատ հաճելի տպաւորու-
թիւն կ'ընէին վրաս»:

«Հետաքրքրութեանս առարկայ էր հայ-
կական երգերուն ոճը և արտայայտութեան
չափաւորութիւնը և բանաստեղծական շարա-
հիւստութիւնը: Անոնք բոլորն ալ օժտուած
էին արեւելեան նրբութեամբ և արեւմտա-
ետն իմաստութեամբ, որոնք կը պարզէին
ժողովրդական յոյզերը, ցաւերը ու տառա-
պանքները»:

— ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆՆ ՆՈՒԱԳՍԾՈՒ

Թիֆլիսի հայկական դպրոցին անդա-

Ա.ՐԱՄ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

մակցած է. ան նուազախուժքին թենորի դերը ստանձնած է գալարափողի մէջ: Ամէն անգամ ան ցոյց տուած է իր երաժշտական յառաջդիմութիւնը: Այս մասին Սաչատուրեան կ'ըսէ.

«Նուազախուժքի մասնակցութիւնս և պղինձի գործիքներու վարժութիւնը օգնեցին ինձի երաժշտական պաշարս ճոխացնելու, իմ շարադրական պարտականութիւններս հազիւ լրացուցած, ժամանակս կ'անցընէի երգելով և նուագելով և կ'աշխատէի նոր եղանակներ գտնելու և ստեղծելու»:

— ՀԱՅ ԵՐԱՒՇՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՂԲԻԻՐ ՄԸՆ Է

Երաժշտական տաղանդը ճոխացնելու համար ուրիշ ազդեակներ կային: Անոնք ժողովրդական դուստներ և աշուղներ էին:

Անոնց ազդեցութիւնը մեծ եղաւ երիտասարդ Սաչատուրեանի վրայ: Անոնց երաժշտութիւնը պատմական հիմք ունէր և հիմնուած էր հայ ժողովուրդի երկար տարիներու փորձառութեան վրայ: Անոնց ազդեցութիւնը յեղաշրջեց Սաչատուրեանի ճաշակը:

Թիֆլիսի մէջ, Սաչատուրեանի ուսուցիչը եղաւ լեհ Կոնսիրսքին. շատ չանցած, Սաչատուրեան շահեցաւ նաեւ լաւ դաշնակահարի համբու, երբ հազիւ 15 տարեկան էր: Այդ օրերուն երբեք մտքէն չէր անցներ թէ երաժշտական մասնագիտութիւնը ձեռք պիտի բերէր:

— ՀԵՏԱՄՈՒՏ՝ ԲԱՐՁՐ ՈՒՍՈՒՄԻ

Սաչատուրեան կը հետեւի երաժշտու-

ՍՓԻԻՌ-Բ

Պելճիֆահայ Գաղութը 70 տարուան պատմութիւն մը ունի իր ետին: Այժմ այս գաղութը կը ներկայացնէ շուրջ 1500 հոգի, կէսէն աւելին Պրիւքսէլ մայրաքաղաքը հաստատուած, կարեւոր մէկ մասը Անվերս, Լիէժ և ուրիշ քաղաքներ:

Պրիւքսէլի մէջ գոյութիւն ունին Հ. Բ.Ը. Միութեան մասնաճիւղ մը, Հայ Ակումբ մը և Տիկնանց Յանձնախումբ մը: Իսկ Անվերսի մէջ Երիտասարդաց Միութիւն մը: Գաղութին մեծամասնութիւնը փայլուն դիրք մը ապահոված է: Գրեթէ բոլոր հայերը բարեկեցիկ են և սիրուած տեղացիներէն:

Հոլանտական Գաղութը ցրուած է այժմ, հակառակ պատմականօրէն հնագոյն գաղութներէն մին ըլլալուն, ուր գաղթած են առաւելագէտ վաճառականութեամբ զբաղող կովկասահայեր: Ամօթերտամ քաղաքին մէջ ապրած է հոծ հայութիւն մը Ժ.Ջ.րդ դարուն, և ունեցած է փառաւոր հոյ եկեղեցի մը՝ Ս. Կարապետ անունով, Գաւիթ Զ. Զուղայեցի Հայրապետի օրով, բարերարութեամբ Զահար Զուղայեցիի:

Ոսկան Վրդ. 1666 ին Ամօթերտամի մէջ հաստատած տպարանին մէջ ապագրած է Աստուածաշունչ և ուրիշ գիրքեր: Այս քաղաքին մէջ է որ 1695 ին առաջին տպագիր հայերէն «Հայաստան Աշխարհացոյց» քարտէսը լոյս տեսած է, Հայաստանի Գողթան գաւառէն, Նուրիջանեաններու ջանքերով:

Հոլանտահայ գաղութի մէկ որոշ մասը
 թեան, յոյսով և երազներով առլցուն,

Պաշտօնակարանի մեծ եղբայրը, Սուրէն, Մոսկուա կը գտնուէր հայկական թատերախումբին հետ: 1921 ին, ա՛ն Թիֆլիս կուգայ, խումբին համար միջանի երիտասարդ անդամներ ընտրելու:

Այս առիթով, Սուրէն իրեն հետ կը տանի Արամը, ընտանիքի որոշումով, որպէսզի Մոսկուայի մէջ կատարէ իր երաժշտական բարձր ուսումը:

Մասիս

Անգլիոյ Փլիմութ նաւահանգիստը գաղթած է կանուխէն, իսկ մնացեալ մասն ալ, առեւտրական գործերու բերումով Թրիէսթէ, Վենետիկ, Լիվոռնօ եւայլն: Աննշան մաս մըն ալ, խառն ամուսնութիւններով ձուլուած է տեղացիներուն հետ: Այժմ Ամբսթերտամ, Ռոթերտամ և Լուհէյ քաղաքները կան միայն քանի մը տասնեակ հայեր, բոլորն ալ բարեկեցիկ և վաճառականութեամբ զբաղող:

Եւկոնսլաիոյ հայ գաղութը հաստատուած է Առաջին Աշխարհամարտին վերջաւորութեան: Բազմաթիւ Քեմախցի արձագործ հայեր ընտանեօք հաստատուած են Պելկրատի մէջ. ուր հայոց թիւը հասած է շուրջ 300 ի: Նիշի մէջ ալ կան 100 ի չափ հայեր: Հայոց թիւը ամբողջ երկրին մէջ 500 ը չ'անցնիր: Բոլորն ալ բարեկեցիկ են:

Իսրանցուլ.— Փետրուար ամսոյ 18ին, Գառքիւղի Ազգ. Արամեան Վրժ.ի Սանուց Միութիւնը կազմակերպած էր իր սրահին մէջ Արտասանութեան Երկոյթ մը, նուիրուած Աւետիք Իսահակեանի ծանօթ երկարաշունչ մէկ բանաստեղծութեան՝ «Աբու Լաւա Մահարի»ի:

Նախ Պ. Տիգրան Պալեան տուաւ կենսագրական հակիրճ տեղեկութիւններ Իսահակեանի այս համբուլուոր գործի մասին՝ յետոյ ներկայացուց օրուան արտասանողը, Օրիորդ Միլվա Շիրինեանը, որ քանի մը տարի առաջ Էսսեան վարժարանէն շրջանաւոր ըլլալով, այժմ կը հետեւի համալսարանի գրական ճիւղին: Օր. Շիրինեան մեծ յաջողութեամբ արտասանեց այս երկարաշունչ քերթուածը, ապրումով և հիանալի առողանութեամբ:

— Լիթիա Կարիքի երգահանգեսը.— Էսսայեան Սանուց Միութեան նախաձեռնութեամբ, 25 Փետրուարին, տեղի ունեցաւ Քրանսահայ գոնթրալթօ երգչուհի՝ Լիթիա Կարինի երգահանգէսը Սարայ սինէմայի մէջ, դաշնակի ընկերակցութեամբ արուեստագէտ երգահան, Օր. Գոհարիկ Ղաղարոսեանի: Օր. Լիթիա Կարինի յաջողութեամբ երգեց բաւական բարդ յայտագրին բոլոր կտորները իր տաք և ջինջ ձայնով: Աւելորդ է ըսել թէ հայերէն երգերը մեծ ոգեւորութիւն

ստեղծեցին և կրկնուեցան:

— Կեդրոնական Վարժարանի Սանուց Միութեան նորակառոյց հաւաքատեղիին բացումը կատարուեցաւ 28 Փետրուարին մեծ հանդիսութեամբ: Սօսք առին Կեդրոնականի Տնօրէն Համբարձում Թարութիւնեան, Մխիթարեան Վրժ.ի Տնօրէն Կարապետ Քիւրքճեան: Գեղարուեստական բաժինին մաս կը կազմէին ուղեբձ, սրամտութիւններ, արտասանութիւն, մեներգներ և խումբերգ: Ներկաները այս խիստ ճաշկաւար սրահին մէջ պատուասիրուեցան ճոխ սեղանի մը շուրջ: Հաւաքավայրին բացումը կատարեց Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայրը:

— Ֆերիզիւղի Ս. Վարդանանց եկեղեցւոյ առաջին դարադարձը տօնուեցաւ Վարդանանց տօին օրը և այս առթիւ Վարժարանի Քուչկճեան սրահին մէջ ճաշասեղան մը արուեցաւ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր:

— Մարտ 9ին, Կեդրոնականի Ս. Միութեան նորակառոյց սրահին մէջ, վաստակաւոր ուսուցիչ Հրանդ Անդրէասեան բանախօսեց «Գրականութեան Շուրջ» նիւթին վրայ:

— Սկիւտարի Սանուց Միութեան թատերախումբը, 4 Մարտին ներկայացուց Պարոնեանի «Շողոքորթը»:

— Ֆրանսահայ արտասանող Սարգիս Պօզոսեան Կեդրոնական Սանուց Միութեան նոր հաւաքատեղիին մէջ յաջորդաբար երկու երեկոյթներ սարքեց (1 և 4 Մարտ) և գնահատուեցաւ բոլորէն:

— Գիսակի (Առաքել Կ. Պետիկեան) ծննդեան 100 ամեակին առթիւ, հանդէս մը սարքուած է Կ. Պոլսոյ Կէտիկ Փաշայի Հայաստանեայց Աւետ. Եկեղեցւոյն նորակառոյց շէնքին մէջ, խուռն բազմութեան մը ներկայութեան: Ամենապատիւ Ս. Պատրիարք Հայրը, ինչպէս և Երուսաղէմի Պատրիարք Ներսոյեան Սրբազան իրենց ներկայութեամբը պատուած են այս հանդէսը և երկուքն ալ ջերմ սիրով և դրուատաւոր խօսքերով վեր առած են Գիսակի գրական և բեմական արժանիքները և մանաւանդ անոր խանդավառ սէրն ու նուիրումը Մայր եկեղեցիին, դպրութեան և պատմութեան:

Այս առթիւ իրենց մասնակցութիւնը բերած էին նաեւ Աղգապետ Վահան Սարգսթիւնեան, եկեղեցւոյ խնամակալութեան անդամները, եւայլն:

Ընդհանուր նահանգներ.

— Ամերիկայի Հայոց Առաջնորդարանը իմացած ըլլալով Երուսաղէմի Ս. Յակովբեանց Վանքին լուսարարպետ Գեր. Շնորհք Եպս. երկու վարդապետներու հետ վանքէն հեռացուած և Յորդանանէն վերադարձուած են, բողոքագիր ներկայացուցած է Պետական Պաշտօնատան ի Ուաշինկթըն ինչպէս նաեւ Յորդանանի Կառավարութեան, խնդրելով որ յարգուին և վերահաստատուին Երուսաղէմայ Վանուց դարաւոր իրաւունքները և վտարեալ միաբանները վերադարձուին:

— Սուրբ մը գեղարուեստասէր տիկիններ գեղեցիկ գաղափարն ունեցած էին նորակառոյց Առաջնորդարանի դահլիճին նուիրելու Վավա Սարգիսի նկարներէն «Սեւանայ Վանքը» իբրեւ մնայուն յիշատակ մը:

Առժամեայ յանձնախումբ մը Յունուար 21 ին Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ, ի պատիւ նուիրատու տիկիններու թէյասեղան մը սարքած էր նախագահութեամբ Առաջնորդ Սրբազան Հօր: Ներկաները իրենց մէջ տեսնելու հաճաքը ունեցան նաեւ Տիկին Վավա Սարգիսը, որ շնորհակալութիւն յայտնեց գեղարուեստասէր տիկնանց որոնք նախընտրութիւնը տուած էին իր նկարին:

Սրբազան Հայրը օրհնեց նուիրատուները և շնորհակալութիւն յայտնեց:

— Հայրապետական գնահատանք. — Նիւ-Եորքի ազգայիններէն և Միութեանս գոհաբերող անդամներէն Պ. Թարութիւն Ռաֆայէլեան, անգլիերէն լեզուով իր աշխատութեանց համար արժանացած է Ամենայն Հայոց Հայրապետի Օրհնութեան և գեան ստանքի գիրին, զոր կուտանք ստորեւ:

Մեծայարգ 19 Փետրուար 1960
Տիար Յարութիւն Ռաֆայէլեանից,
Նիւ-Եորք.

Մեծայարգ Տիար .
Շնորհակալութեամբ ստացած ենք Ձեր

անգլերէն՝ «աշխատութիւնները» «The Hidden Language» and «Signs of Life», որոնք Դուք հաճել էիք իրրիւ նուէր ուղարկել Նորին Վեհափառութեան:

Ձեր սիրալիբ նուէրի համար ընդունեցէք Վեհափառի Հայրապետական օրհնութիւնը և բարի մաղթանքները Ձեր քաջառողջութեան և գործոց յաջողութեան համար:

Ձեր աշխատութիւնները սրոշակի հետաքրքրութիւն առաջացրին Կաթողիկոսարանիս բարեկամ հանդիսացող հայ մտաւորական. պատմաբանների շրջանում, որոնք փափաք յայտնեցին ունենալ այդ գրքերից: Որով պիտի խնդրէինք Ձեզ, Նորին Վեհափառութեան անունից, վերոյիշեալ ձեր աշխատութիւնից 2 ական օրինակ հաճէիք ուղարկել Կաթողիկոսարանիս հասցէով:

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ
և յարգանք
Հ. ԱՌԱՔԵԼԻԱՆ

(Կնիք) Դիւանապետ Մայր Աթոռի

Լիբանան.—

Ուրբաթ օր, 1 Ապրիլ 1960, Լիբանանի հայութիւնը հաւաքող զժբախտութեան մը ենթարկուեցաւ, զո՞ն տալով իր 24 երիտասարդ զաւակները, բոլորն ալ Պէյրութի Հայ Աւետարանական Կեդր. Բարձրագոյն վարժարանի աշակերտներ, որոնք Այնճար գրօսապատյաէ վերադարձին, ինքնաշարժի խանգարման հետեւանքսով, թաւալեցան անդունդն ի վար...

Աղէտէն վերապրողներէն՝ 13 աշակերտներ, փոխադրուեցան հիւանդանոց, և արեան ներարկումի ենթարկուեցան, իսկ ողորացեալ զոհերու թաղումը կատարուեցաւ յուզումնահար և վշտահար ժողովուրդի մասնակցութեամբ:

Պէյրութի երեսփոխան Պ. Խաչիկ Պապիկեանի կոչին անալով, շտեբ կը ներկայանան Օթէլ Տիէօ, իրենց արիւնը արամադրելու համար արկածահար վերապրողներուն:

Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը, Հայ Աւետ. Կեդր. Վրժ. Ի Տնօրէն Պուճիգանեանի զրկած ցաւակցական հեռագրովը դառնօրէն կ'օղբայ վարժարանի 24 զոհերու կորուստը:

— Պէյրութի բոլոր հայ եկեղեցիներու

մէջ — առանց դաւանական խտրութեան — մատուցուեցաւ Ս. Պատարագ և կատարուեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօն:

— Մէկ ամսուան ազգային սուգ յայտարարուած է Պէյրութի մէջ և բոլոր հանդիսութիւնները յետաձգուած են:

Արաբական Միացեալ Հանրապետութիւն.—

Մեր Հալէպահայ ազգակիցներէն Պ. Սաւայթ Արիս, Սուրիոյ Մշակոյթի և Ազգ. Բարգաձական Ուղղութեան նախարար նշանակուած է: Մնած է Հալէպ 1907ին: Ուսումը ստացած է Փարիզի Համալսարանը: 1945էն ի վեր կը պաշտօնավարէր Արաւքին Գործոց նախարարութեան մէջ: Վերջերս ԱՄՀի զեսպան էր Եռկոսլաւ կառավարութեան մօտ:

— Անցեալ ամսուան մէջ (10 Մարտ) Գահիրէի նկարչական Սալոնին մասնակցեցաւ նաեւ յայտնի նկարիչ Սիմոն Սամսոնեան որուն մէկ նկարը արժանացաւ Պրոնզէ մետալի:

— Արուեստի Բարեկամներու Մարմինն կողմէ Գահիրէի մէջ կազմակերպուած նկարչական մրցանքի մը (Նեղոսի Մրցանք) մասնակցեցաւ նաեւ հանրածանօթ և տաղանդաւոր նկարիչ Աշոտ Զօրեան և շահեցաւ Առաջնութեան մրցանակը: Նոյնպէս Գահիրէի Սալոն տիւ Իէռի մէջ իր ցուցադրած «Հալէպի Գոց Շուկան» կըրթական նախարարութիւնը 100 օսկիի գնած է:

— Երիտասարդ երգիչ Երուանդ Երէցեան եզրպտական օքերայի բեմին վրայ սկսած է փայլիլ ի մեծ ուրախութիւն իր ազգակիցներուն: Այս տարի եւս Օքերայի եզրանակին էլոյթներ ունեցաւ Թրապիադա, Բովալերիա Ռուսթիքանա, Փալիաչի Ինչպէս և Պարպիէ տը Սէվիլ օքերաներուն մէջ և պատիւը ունեցաւ երգելու համբաւարոր պարիթոն Պէքքի կողքին: Մաղթենք որ մեր սիրելի Երուանդը փայլի նաեւ մեր հայրենի բեմերուն վրայ:

— Գահիրէի հանրածանօթ գոհարավաճառ և Միութեանս երկարամեայ անդամներէն Պ. Օննիկ Ալեքսանեան «Այտա»

օրերային համար պատրաստուած թագը և ապարանջանները նուիրեց ԱՄՀի Գրասա- շըրջիկութեան Գրասենեակին:

Նուիրումի արարողութեան ներկայ էին Զրօսաշրջիկութեան Գրասենեակի ար- նօրէն Ռաշատ Մուրատ, Պետական Օրբերայի վարիչ՝ Մահմուտ Նահաս, պետական այլ անձնաւորութիւններ, դեսպաններ, տեղա- ցի թէ օտար ընտրանի բազմութիւն մը: Սոյն թագին Նիւ-Եորքի Մեթրոփոլիթըն Օրբերային տրամադրուելը մեծ համբաւ պիտի ապահովէ ԱՄՀի Զրօսաշրջիկութեան Գրասենեակին համար, Միացեալ Նահանգ- ներու մէջ:

— Եգիպտահայ երգիչ Պարոյր Սար- գիսեան կը տեղեկացնէ թէ իր անդրանիկ զաւակը՝ Սարգիս Պարոյրի Սարգիսեան, Երեւանի Պետական Համալսարանէն, 1959ին վկայուած է որպէս երկրաբան ճարտարա- ողէտ, «երկրաբանական քարիւղահանման և օգտակար հանածոների հանքավայրերի ո- րոնման» մասնագիտութեամբ:

Այս ուրախաւիթ պատեհութեամբ Հայր Սարգիսեան իր անհշն շնորհակալութիւնն ու երախտագիտութիւնը կը յայտնէ Համա- լսարանի Վարչութեան, որ պաշտպան հան- գիսացաւ իր զաւակին ու անոր կրթական- ուսումնական ընթացքը առաջնորդեց ու քաջալերեց:

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

— Հայաստանի Գիտութիւններու Հայ- կական Ակադեմիայի Կեդրոնական Մատե- նագարանը Ֆինլանտայի մայրաքաղաք Հել- սինքիէն վերջերս ստացաւ այնտեղի համա- լսարանի հրատարակած՝ Տ. Էրիկսոնի «Հելսինքի Համալսարանի հայկական գիր- քերու ցուցակը» վերնագրով գերմաներէն աշխատութիւնը: Այդ ուսումնասիրութեան մէջ կ'ըսուի թէ Հելսինքի Համալսարանի գրատունը՝ սկսած անցեալ դարու 50 ական թուականներէն, զբաղած է Հայկական գրականութեամբ: Ներկայիս գրադարանի հայկական բաժինը կը բովանդակէ աւելի քան 3300 գիրքեր և ամսագիրներ: Գրա- դարանի մէջ կը պահուին գրաբար և աշ- խարհաբար լոյս տեսած հայ հին և միջնա-

դարեան գրականութեան յուշարձաններ, բառարաններ, հայոց պատմութեան, լեզուի, ժողովրդական բանահիւսութեան վերաբեր- եալ բազմաթիւ գիրքեր, ինչպէս նաև գեղարուեստական գրականութիւն:

Թարգմանական գրականութեան բա- ժինը կը բաղկանայ 405 անուն գիրքերէ, որոնց մէջ կան Շէքսպիրի, Կէօթէի, Շիլ- լէրի, Հայնէի, Մօլիէրի, Լ. Տօլստոյի, Դոստոեւսկիի, Չեխովի և համալսարհային և ուսու գրականութեան և այլ դասական- ներու առանձին երկերուն հայերէն հրա- տարակութիւնները: Առանձնապէս արժէ- քաւոր են եւրոպական անուանի հայագէտ գիտնականներ Հիւրշմանի, Լիման-Հաուպ- դի և ուրիշներու աշխատութիւնները: Գլ- րադարանի Ֆոնտը հարուստ է նաև հայա- տառ պարբերականներով: Այստեղ կան «Հիւսիսափայլ», «Ճառքաղ», «Մասեաց Առ- դաւնի», «Կոստենկ Հայոց Աշխարհին», «Լու- մա», «Մուրճ», «Ազգագրական Հանդէս», «Փորձ» ամսագիրներու և «Մեղու Հայաս- տանի», «Մշակ», «Նոր Դար» և այլ թե- թերու հաւաքածոները:

Հելսինքիի Համալսարանի դրադարանի հայկական ֆոնտը մինչև վերջերս չէր մը- շակուած և շատերուն անյայտ էր: 1950— 1951 տարեշրջանին, գրադարանը մշակման ենթարկուեցաւ և ի սպաս դրուեցաւ ըն- թերցողներուն:

— Մոսկուայի ռատիոյէն առնելով ամերիկեան «Հերլիտ Թրիպլըն» թերթը կը գրէ թէ՛ մարդկային սիրտը վերապրեցնող մեքենայի ՚եղինակն է հայազգի Բժիշկ Տաւ- ւանեան: Այս մեքենային շնորհիւ, տրո- փելէ դադրած սիրտ մը կարելի է շարժ- ման մէջ դնել: Դոկտոր Տաւանեան ան- դամ է Մոսկուայի վիրաբուժական փոր- ձարկութեանց Կաճառին:

— Երեւանի Արուեստագէտներու Տան դահլիճին մէջ տեղի ունեցած է յարգանքի երեկոյ մը, նուիրուած Ռուբէն Զարեանի ծննդեան յիսնամեակին: Բացումը կատա- րած է մեծանուն նկարիչ Գեղամ Սարեան: Յորեկարի մասին խօսած է Տ. Հախում- եան: Ռ. Զարեան արուեստագէտի և գրա- կանոգէտի հմտութեամբ գրած է «Սիրա-

նոյն» մենագրութիւնը, «Քառասնամեակի զինուորականները» ուն առաջին հատորը, Գ. Սոււնդուկեանի երկերու ակադեմիական հրատարակութեան երեք հատորներու մանրակրկիտ և ընդարձակ բացատրութիւններն ու ծանօթագրութիւնները, Արժէքաւոր յոդոածներ ստորագրած է նաեւ գրագէտներու, դերասաններու, բանաստեղծներու մասին:

Երեւանի Արուեստի Համալսարանը.—

Բացուած է արդէն Երեւանի Արուեստի Համալսարանը, որուն նպատակն է բարձրացնել ժողովրդական խաւերու մտաւոր և մշակութային մակարդակը: Առաջին աւիթով՝ մեծ եղած է արձանագրուողներու թիւը: Անուանի արուեստագէտներ և գրողներ պիտի դասախօսեն Արուեստի Համալսարանին մէջ, թատրոնի, կերպարուեստի, երաժշտութեան, ճարտարապետութեան և զրականութեան մասին:

Ուսանողները միանգամայն պիտի այցելեն թանգարանները, թատրոնները, քանդակագործներու և ճարտարապետներու աշխատանոցները: Համալսարանական դասընթացքը պիտի տեւէ երկու տարի: Առաջին տարին՝ ուսանողները պիտի ծանօթանան համաշխարհային և հայկական արուեստներու պատմութեան: Երկրորդ տարին՝ պիտի ծանօթանան նոր շրջանի արուեստներու զարգացումին, որ կ'ընդգրկէ ոչ միայն Հայաստանի, այլեւս Ս. Միութեան բոլոր միւս հանրապետութիւններուն մտաւոր և մշակութային կեանքը: Երկու տարի յետոյ՝ ուսանողները պիտի ստանան յատուկ վկայական:

Սանհիսի Համալսարանը.—

Տասներորդ դարու առաջին կէսին, հայ նշանաւոր գիտնական ու փիլիսոփայ Գրիգոր Մագիստրոսի կողմէ հիմնուած է Սանհիսի գիւղին դպրոցը, Հայաստանի հիւսիսային կողմը: Մինչեւ այժմ պահպանուած են ամփիթատրոններուն մնացորդները՝ քարաչէն ամպիոններով ու նստարաններով և ընդարձակ գրադարանի մը սրահներով:

Այս դպրոցին մէջ կը դասաւանդուէին ճարտասանութիւն, մաթեմատիք, բնական գիտութիւն, աստլագիտութիւն, աշխար-

հագրութիւն, երաժշտութիւն: Այստեղ է որ հայերէնի կը թարգմանուէին Արիստոտէլի, Պլատոնի գործերը: Հայ ժողովուրդի շատ մը ականաւոր գործիչները այս դպրոցը աւարտած են:

Ման Բրիտանիոյ Բուճեսթեանի.—

Լենինկրատի մէջ յանկարծամահ եղած է Բրոք. Բրիտանիոյ Բուճեսթեան. մեծ երաժշտագէտը: Մահ է 1890ին Սիմֆերոպոլ: Լեւեւած էր Բեթերսպուրկի մէջ բընական գիտութեանց և երաժշտութեան, Դասախօսած է Քիֆիւսի, Թաշքենտի և Երեւանի երաժշտանոցներուն մէջ: Բազմաձայնութեան իր ինքնատիպ դասընթացքը Սով. Միութեան բոլոր երաժշտանոցներուն մէջ ընդունուած է: Հանգուցեալը իբրեւ վարիչը Գիտութիւններու Հայաստանի Ակադեմիային երաժշտական բաժնին, մասնագէտներ պատրաստեց, հրատարակեց գիրքեր, որոնք կը հային երաժշտութեան էութեան, հայ ժողովրդական երաժշտութեան պատմութեան, զարգացման օրէնքներուն, դաշնաւորման կանոններուն, կրած ազդեցութեանց: Բրոք. Բուճեսթեան ո'չ միայն Հայաստանի այլ և Ս. Միութեան բոլոր միւս հանրապետութեանց մէջ ճանչցուած և զնահատուած էր թէ՛ իբրեւ արուեստագէտ և թէ՛ իբրեւ ազնիւ մարդ:

ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎՍ հանոյն ունի ճեղեկացնելու իր յարգելի անդամներուն որ Տեղեկատուի մէջ դարձեալ բացուած է մասնաւոր սիւնակ մը՝ Միութեան անդամներ հետաքրքրող բոլոր հարցումներուն պատասխանելու համար:

Աւելորդ է ըսել որ բոլոր հարցումները պէտք է ըլլան Միութեան գործունէութեանը մասին միայն:

Գրութիւնները դրկել Տեղեկատուի խմբագրութեան, փոստակղ 1079, Փահիրէ, եւ կամ յանձնել ուղղակի Մասնաժողովի քարտուղարութեան:

Վ.Ա.ՐԶՈՒԹԻՒՆ

Հ.Բ.Ը. Միութիւն — Գանիրէ

Հ.Բ.Ը. Միութեան անդամական տարեկան Ընդհ. Ժողովը գումարուեցաւ Մարտ 25ին Հա Ժէօնէս սրահին մէջ: Կարգացուեցաւ Մասնաժողովի միամեայ գործունէութեան համարատուութիւնը և նիւթական գործառնութեանց տեղեկագիրը:

Նոր Մասնաժողովի ընտրութիւնը տեղի սւնեցաւ և ընտրուեցան՝

- Տեա՛րք Հայկազուն Բիւրճեան, Ա. Ատենայեա
- Սարգիս Պողիկեան, Փոխ »
- Հայկ Ժամկոչեան, Ատենադպիր
- Գրիգոր Պասմանեան, Փոխ »
- Տո՛րք. Գր. Տէր Գեորգեան, Գանձապետ
- Հայկ Օհաննեսեան, Խորհրդական
- Արամ Մովսեսեան »

Ժողովը վերընտրեց Հաշուեքննիչ Պր. Կարօ Ներքեսեանը:

Հ.Բ.Ը. Միութիւն — Աղեփսանդրիա

Աղեքսանդրոյ նորընտիր Մասնաժողովը կազմուած է հետեւալ կերպով.—

- Տո՛րք. Երուանդ Քաճեան, Ա. Ատենայեա
- Տիկ. Վիքթորիա Արեարսւնի, Բ. »
- Պր. Արեալիւր Կարինեան, Ատենադպիր
- Նուպար Գարկաեան, Գանձապետ
- Խաչիկ Մազլըմեան, Խորհրդական
- Էմրան Անանեան, »
- Նազարէք Զամպաֆեան, »

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

1910 — 1960

Հանոյքով կը տեղեկացնենք մեր յարգելի անդամներուն եւ ըարեկամներուն, որ Գանիրէի Մասնաժողովս կազմուած ըլլալով 1910 ին, անոր յիսուններորդ տարելիցը կը զուգադիպի 1960 ին:

Որոշուած է՝ յառաջիկայ աշնան մեծ շուքով տօնել այս Յիսնամեակը:

Վ.Ա.ԲՁՈՒԹ.Ի.Ն.

Հ.Բ.Ը.Մ. ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎԻ

Հ. Բ. Ը. Մ Ի Ո Ւ Թ Ի Ի Ն — Գ Ա Ն Ի Բ Է

Գահիրէի Հ. Բ. Ը. Միութեան Վարչութիւնն հաճոյքն ունի տեղեկացնելու, թէ Միութեանս Եզրիպտոսի Կեդրոն. Յանձնաժողովը բարեհաճած ըլլալով Վարչութեանս փոխանցել իր տրամադրութեանը տակ գտնուած գիրքերը և այլազան հրատարակութիւնները, հիմնած է Հ. Բ. Ը. Միութեան Հանրային Գրադարանը և զայն կոչած՝

Հ. Բ. Ը. Մ Ի Ո Ւ Թ Ե Ա Ն « Ե Ա Գ Ո Ւ Պ Ա Ր Թ Ի Ն » Գ Ր Ա Դ Ա Ր Ա Ն,

յաւերժացնելու համար թանկագին յիշատակը իր ողբացեալ հիմնադիր Փոխ. Նախագահին և Եզրիպտոսի երբեմնի Կրթական Նախարար Եազուպ Արթին փաշայի:

Գրադարանս օժտուած է նաեւ նոր հրատարակութիւններով: Մեր բոլոր անդամները, որոնք կը փափաքին գիրք ստանալ, թող հաճին դիմել Մտնաժողովիս Քարտուղարութեան:

Վ Ա Ր Զ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Այս հրատարակութիւնը վճարովի չէ
Շնորհակալութեամբ կ'ընդունինք նուէրներ, մեր այս
ձեռնարկը աւելի ճոխ եւ շահեկան բնծայելու համար:
— Ատանալու համար դիմել խմբագրութեանս —